

Kari Nes og Anna L. Ottosen

FiN Stil i Skedsmo

Evaluering av et prosjekt om forebygging og
reduksjon av problematferd i skolen

Høgskolen i Hedmark
Rapport nr. 1 – 2009

Fulltekstutgave

Utgivelsessted: Elverum

Det må ikke kopieres fra rapporten i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Forfatterne er selv ansvarlige for sine konklusjoner. Innholdet gir derfor ikke nødvendigvis uttrykk for Høgskolens syn.

I rapportserien fra Høgskolen i Hedmark publiseres FoU-arbeid og utredninger. Dette omfatter kvalifiseringsarbeid, stoff av lokal og nasjonal interesse, oppdragsvirksomhet, foreløpig publisering før publisering i et vitenskapelig tidsskrift etc.

Rapporten kan bestilles ved henvendelse til Høgskolen i Hedmark. (<http://www.hihm.no/>)

Rapport nr. 1 – 2009

© Forfatterne/Høgskolen i Hedmark

ISBN: 978-82-7671-726-6

ISSN: 1501-8563

Høgskolen i Hedmark

Tittel: FiN Stil i Skedsmo. Evaluering av et prosjekt om forebygging og reduksjon av problematferd i skolen			
Forfattere: Kari Nes og Anna L. Ottosen			
Nummer: 1	År: 2009	Sider: 71	ISBN: 978-82-7671-726-6 ISSN: 1501-8563
Oppdragsgiver: Skedsmo kommune			
Emneord: Problematferd, tilpasset opplæring, skoleutvikling			
Sammendrag: <p>Tilbakemeldinger fra skole-Norge viser at uro og problematferd stadig er store utfordringer mange steder. I Skedsmo kommune ønsket de å gjøre noe med dette ved å ta i bruk programmet FiN Stil på 6 skoler. FiN Stil er en pedagogisk modell som har til hensikt å forebygge og redusere problematferd i skolen. Modellen, som kommer fra England, fikk på norsk navnet «Framework i Norge. System for Tidlig Intervensjon i Læringsmiljøet» («FiN Stil»).</p> <p>Det grunnleggende perspektivet i FiN Stil er et systemperspektiv. Dette innebærer blant annet en systematisk tidlig intervensjon rettet mot læringsmiljøet. En sentral målsetting er å ta tak i bekymringsfull atferd så tidlig som mulig. En ønsker å være i forkant slik at atferd ikke utvikler seg i negativ retning.</p> <p>Høgskolen i Hedmark fikk i oppdrag å evaluere satsningen på FiN Stil i Skedsmo. Rapporten beskriver hvordan dette ble gjort og hva resultatet ble – et på mange måter svært positivt resultat!</p>			

Hedmark University College

Title: Framework for Intervention in Skedsmo. Evaluating a behaviour difficulties' prevention program.			
Authors: Kari Nes and Anna L. Ottosen			
Number: 1	Year: 2009	Pages: 71	ISBN: 978-82-7671-726-6 ISSN: 1501-8563
Financed by: Skedsmo municipality			
Keywords: Behaviour problems, adapted education, school development			
<p>Summary: Behaviour problems are frequently reported from Norwegian schools. Skedsmo municipality decided to do something about it by introducing «FiN Stil» (Framework for Intervention) in 6 schools. «Framework for Intervention» is a preventive approach to dealing with school discipline and behaviour through developing the best possible «behavioural environment». It has been translated and adapted from English to Norwegian under the name of «FiN Stil». The main idea is early intervention through a systemic approach.</p> <p>Hedmark University College was asked to evaluate the FiN Stil project in Skedsmo. The report describes how it was carried out and its results – which in many ways were very good!</p>			

FORORD

Takk

- til skolene som har stilt seg så velvillige til våre undersøkelser
- til Inger Elise Solberg i Skedsmo kommune som har lagt materialet fra spørreundersøkelsen så godt til rette
- til Lussi Steinum, nå Utdanningsdirektoratet, som deltok i første del av evalueringen

INNHold

1. Innledning	11
1.1 Hva er FiN Stil?	11
1.2 Bakgrunn for prosjekt FiN Stil i Skedsmo kommune	12
2. Gjennomføring av FiN stil i Skedsmo	15
2.1 Mål for prosjektet. Tiltak	15
2.2 Fasene i prosjektet	17
2.3 Avtale om evaluering	19
3. Evaluering av FiN Stil i Skedsmo. Resultater.	21
3.1 Metoder i evalueringen	21
3.2 Om spørreundersøkelsen og instrumentene som ble brukt	22
3.3 Resultater av spørreundersøkelsen	24
Hvem har svart?	24
Hva svarte de? Endringer fra 2006 til 2008. Oversikt	25
Hva svarte de? Enkeltspørsmål	27
Er det forskjell på barne- og ungdomsskolene?	36
3.4 Om intervjuundersøkelsene	37
3.5 Resultater fra intervjuundersøkelsene	37
Resultater fra intervju med kommunale ledere	37
Resultater fra intervju med rektorer	40
Resultater fra intervju med prosjektgruppene på skolene	42
Resultater fra gruppeintervju med lærere	44
3.6 Noen suksesshistorier	52
3.7 Hva synes elevene? Elevundersøkelsen og Olweus-undersøkelsen	54

4. Konklusjon	57
4.1 Er målene nådd? Resultatmål og effektmål.	57
4.2 Endring sammenlignet med en evaluering av LP-prosjektet	60
4.3 Suksesskriterier	61
4.4 utfordringer	63
Litteratur	65
Vedlegg Spørreskjemaet	67

1. INNLEDNING

Dette er en rapport skrevet på bakgrunn av et oppdrag fra Skedsmo kommune. Oppdraget gikk ut på å evaluere prosjektet FiN Stil i 6 av kommunens skoler. Skolene vil i rapporten være anonymisert. Prosjektet varte i tre skoleår, fra høsten 2005 t.o.m. våren 2008.

1.1 Hva er FiN Stil?

Kort fortalt er FiN Stil en pedagogisk modell som har til hensikt å forebygge og redusere problematferd i skolen. Modellen er utviklet ved Universitetet i Birmingham og kalles «Framework for intervention». Lillegården kompetansesenter har oversatt og bearbeidet materialet for norske forhold (Statped, 2004). På norsk fikk det navnet «Framework i Norge. system for Tidlig Intervensjon i Læringsmiljøet» («FiN Stil»).

Se <http://www.eldhusetfagforum.no/finstil>.

Det grunnleggende perspektivet i FiN Stil er et systemperspektiv. Dette innebærer blant annet en systematisk tidlig intervensjon rettet mot læringsmiljøet. En sentral målsetting er å ta tak i bekymringsfull atferd så tidlig som mulig. En ønsker å være i forkant slik at atferd ikke utvikler seg i negativ retning. «No blame» og «can do» er sentrale prinsipper. Prosjektet skal kvalifisere lærere til å identifisere faktorer i læringsmiljøet som kan være viktige forklaringsbidrag til problematisk atferd. Når slike faktorer er identifisert,

har FiN Stil bestemte prosedyrer som skal følges for å sikre at tiltaket som velges er mest mulig hensiktsmessig. En eller flere FiN Stil-koordinatorer på hver skole har fått ekstra skoleing for å kunne veilede og støtte sine kolleger underveis.

FiN Stil er en helhetlig skolebasert strategi med mulighet for intervensjon gjennom tre ulike nivåer. Utgangspunktet er bekymring for elevers atferd. Dette skal straks utløse støtte og veiledning. På **nivå 1** rettes ikke tiltakene inn mot enkeltelever, men mot aktuelle i faktorer læringsmiljøet. *Sjekkliste for læringsmiljøet* er her en sentral komponent. Denne danner utgangspunkt for en samtale mellom læreren/lærerne som uttrykker bekymring for elevers atferd, og skolens FiN Stil-koordinator. Den videre saksgangen omfatter som oftest *atferdsregistrering/ 'baselining'* og utvikling av en *læringsmiljøplan*.

På **nivå 2 og 3** i FiN Stil, når vanskene anses å være mer omfattende, settes individuelle tiltak inn. Dette er ikke en del av av prosjekt FiN Stil i Skedsmo. (Bern og Nordahl, 2007, Statped 2004, <http://finstil.wordpress.com/>).

1.2 Bakgrunn for prosjekt FiN Stil i Skedsmo kommune

Kommunalt prosjektdirektiv av 18.11.2005 framstiller bakgrunnen for prosjekt FiN Stil slik:

«Bakgrunnen for FiN Stil-prosjektet i Skedsmo er å følge opp målsetting i virksomhetsplan for 2005 om å utvikle modell og iverksette utviklingsarbeid som forener kravene til høyere læringskvalitet med tiltak for å redusere problematferd og styrke læringsmiljøet. Det vises til brev av 080505 og 130605 fra sektorsjefen til skolene.

Prosjektet omfatter 6 skoler. Det går parallelt med og ses i sammenheng med prosjektet Læringsstilimplementering der 8 andre skoler deltar.

Gjennom prosjektet skal skolene få tilgang på kompetanse og metoder for arbeid med tilpasset opplæring på det sosialpedagogiske området. Ved å tilegne seg og praktisere FiN Stils struktur for systematisk observasjon, analyse og arbeid med læringsmiljøfaktorer ønsker en å styrke skolenes og den enkelte lærers ferdighet i å tilrettelegge elevens læringsmiljø ut fra individuelle behov.

Gjennom prosjektet skal skolene utvikle hjem-skolesamarbeidet i tråd med mål i kommunens Plattform for hjem-skolesamarbeid.

Prosjektet skal videre bidra til kompetanseheving i Pedagogisk psykologisk avdeling (PPA) på fagfeltet og innenfor veiledning og legge grunnlag for større samhandling mellom medarbeidere i PPA på tvers av faglig bakgrunn og etablerte arbeidsfelt og i forhold til skolene»

Prosjektdirektivet er stadig blitt oppdatert – og noen formuleringer endret – men innholdet er ikke grunnleggende forandret fra ovenstående formuleringer, som ble utformet i en tidlig fase i prosjektet.

2. GJENNOMFØRING AV FIN STIL I SKEDSMO

2.1 Mål for prosjektet. Tiltak

Tre barneskoler og tre ungdomsskoler deltok i prosjektet i Skedsmo. Ifølge kommunens prosjektdirektiv skulle det være fire hovedtiltak ved gjennomføringen av FiN Stil (Skedsmo kommune, 2005):

- Gjennomføre felles kursrekke der PPA-ansatte og skolerepresentanter, (FiN Stil-koordinator, rektor, og eventuelt resten av skolens prosjektgruppe), tilegner seg FiN Stils teorigrunnlag og prosjektplan.
- Utforme prosjektplan for implementering av prosjektet på den enkelte skole og for skolenes arbeid med å tilegne seg programets teorigrunnlag og innhold, herunder opplegg for informasjon og samhandling med foreldrene om prosjektet.
- Gjennomføre «kursrekke» i prosjektet og FiN Stil-programmet på den enkelte skole.
- Utforme prosjektdirektiv for hovedfasen av prosjektet på kommunalt nivå, og for den enkelte skole, herunder avklare og tilrettelegge rammene for FiN Stil-koordinators arbeid og for veiledning av lærere, koordinator og prosjektgruppa.

Mål ble beskrevet i prosjektdirektivet både på lang sikt og kort sikt, og satt opp i forhold til tre ulike faser for treårsperioden. *Effektmålene* er de langsiktige målene som beskriver hensikten med prosjektet og de konsekvenser en vellykket gjennomføring av prosjektet vil ha på lengre sikt. Hvilke forbedringer og/eller virkninger vil komme som et resultat av prosjektet? *Resultatmålene* er de konkrete målene som skal realiseres i prosjektperioden. Skolene ble oppfordret til å formulere 2–5 mål og kvantifisere det der dette er mulig.

Som felles effekt- og resultatmål for alle de 6 deltakende skolene, satte kommunens prosjektdirektiv opp disse:

Effekt mål

1. Lærerne og andre tilsatte kjenner teorigrunnet for FiN Stil og har større kunnskap om problematferd og læringsmiljø.
2. Det er økt felles forståelse blant personalet om hva problematferd henger sammen med og større grad av felles forankring og praksis i arbeid med problematferd og læringsmiljø.
3. Lærerne og andre tilsatte har større bevissthet om egen praksis.
4. Forståelsen av hjem-skolesamarbeidets betydning som læringsmiljøfaktor er styrket.
5. Skolens handlingskompetanse i å forebygge og håndtere problematferd er styrket. Skolen utvikler og opprettholder positive læringsmiljøer i gruppene, og personalet deler erfaringer med hverandre.
6. Skolens praksis i arbeidet med læringsmiljøfaktorer er preget av systematikk og foregår innenfor en struktur som sikrer kontinuerlig vurdering av iverksatte tiltak.
7. Elevene opplever tydelige voksne med tydelige forventninger til kompetent atferd. Elevenes sosiale kompetanse er styrket.
8. Antall henvisninger til PPT er redusert.

Resultatmål

1. Medlemmene av prosjektgruppene kjenner teorigrunnlaget for FiN Stil og har utviklet en felles plattform for arbeidet med prosjektet og programmet ved de 6 deltakerskolene. (Fase 1)
2. Prosjektet er kjent for alle ansatte ved prosjektskolene, teorigrunnlaget for FiN Stil er lest, drøftet i personalet og belyst med utgangspunkt i situasjoner fra egen hverdag. (Fase 2)
3. Prosjektets deltakere er kjent med programmet og tar i bruk FiN Stils kartleggings- og analyseverktøy i forhold til utfordringer som omhandler problematferd og læringsmiljø. (I løpet av høsten 2006 og gradvis økende gjennom fase 3)
4. Strukturen i FiN Stil for utforming og oppfølging av læringsmiljøplan og individuell endringsplan er etablert på skolenivå og omfatter samarbeid og samhandling med elever, foreldre og aktuelle hjelpeinstanser.
5. Foreldrene kjenner arbeidsmåtene i FiN Stil og får god oppfølging i saker vedrørende eget barn. (Fase 3).

2.2 Fasene i prosjektet

Den kommunale ledelsen satte opp en plan for de tre hovedfasene i prosjektet:

- Fase 1: Avklaringer, organisering og innledende arbeid med teorigrunnlaget
- Fase 2: Implementering av prosjektet og FiN Stil-programmet på skolene
- Fase 3: Prosjektets deltaker prøver ut verktøyene i FiN Stil

Hovedfaser/tiltak	
Det vil være overlapping mellom fasene og i arbeidet på kommunalt- og skolenivå	
Fase 1: Våren 2005 – desember 2005	<p>Avklaringer, organisering og innledende arbeid med teorigrunnet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide og vedta prosjektdirektiv på kommunalt nivå. • Utpeke skolenes prosjektgruppe, herunder skolens FiN Stil-koordinator og hvem i prosjektgruppa som deltar i kommunal prosjektgruppe. • Utforme innhold og fastlegge program for kommunal prosjektgruppe. • Legge felles grunnlag for å utarbeide skolens lokale prosjektdirektiv. • Gjennomføre kursrekke i kommunal prosjektgruppe og utforme opplegg for formidling av prosjektet og FiN Stilprogrammet til skolene. • Avklare ekstern bistand til skoloring av FiN Stil-koordinator og PPAansatte, til deltagelse på fagdag om prosjektet og til veiledning og evaluering. • Gjennomføre spørreundersøkelse om læringsmiljøet på skolene
Fase 2: Våren 2006 – høsten 2006.	<p>Implementering av prosjektet og FiN Stil-programmet på skolene.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre kursrekke om prosjektet og programmet på skolene i henhold til utarbeidet formidlingsopplegg og lokalt prosjektdirektiv. • Tilbakeføre og bearbeide resultater av kartlegging av læringsmiljøet. • Avklare arbeidsopplegg og innlede arbeidet med prosjektplan for fase 3, skoleåret 2006/2007, eventuelt med ekstern bistand på fagdag/kick-off samling for personalet på skolene. • Ferdigstille kommunalt prosjektdirektiv for fase 3, skoleåret 2006/2007. • Utvikle den enkelte skoles prosjektdirektiv innenfor de kommunale rammene.
Fase 3: Skoleåret 2006/2007 og 2007/2008	<p>Prosjektets deltakere prøver ut verktøyene i FiN Stil i samsvar med framdrift og omfatning beskrevet i skolens prosjektdirektiv;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordinator (og «lærer 2») drøfter saker og samarbeider med ansatte om sjekkliste for læringsmiljøet, observasjon og analyse og tar i bruk arbeidsmåtene for å utarbeide, gjennomføre og evaluere læringsmiljøplaner. • Videre utprøving av verktøyene og etablering av de skoleomfattende strukturene i FiN Stil, gradvis overgang hvor arbeidsmåtene tas over i drift. • Løpende samlinger i kommunal prosjektgruppe med erfaringsutveksling, faglig input og vurdering av etablert veiledningsopplegg. • Avklaring av felles stoppunkt våren 2007 med detaljutforming av prosjekt-direktiv for skoleåret 2007/2008, herunder opplegg for sluttevaluering og overgang til driftsfase.

Fra kommunens prosjektdirektiv (Skedsmo kommune, 2005).

I tillegg skulle den enkelte skole sette opp *sitt* prosjektdirektiv over samme lest. Detaljert liste over milepæler i prosjektet skulle også inn i prosjektdirektivene. Fra kommunal ledelse ble milepælplanen satt opp slik (utdrag):

Milepæler <i>List de viktige beslutningspunktene i prosjektet (En milepæl er en beskrivelse av en tilstand prosjektet skal være i på et gitt tidspunkt. En milepælplan er resultat – og ikke aktivitetsorientert.)</i>				
Start	Milepæl	Fullført innen:		Ansvar
		Status/justering		
		Ja/Nei	Ny frist	
080505	Når foreløpig prosjektdirektiv er godkjent	110805 J		Komm. (navn på person)
080505	Når avklaringer om ekstern bistand foreligger	300905 N	111105	Komm.
290605	Når skolens prosjektgruppe er opprettet	300905 J		Komm. Rektor
290605	Når kommunal prosjektgruppe er konstituert	300905 J		Komm. Rektor
300605	Når justert aktivitetsplan for prosjektgruppe på kommunenivå er fastlagt	141005 N	111105	Komm.

2.3 Avtale om evaluering

Høgskolen i Hedmark ble engasjert til å vurdere prosjektet. Avtalen mellom kommunen og høgskolen omfatter:

- kartlegging av læringsmiljøet før prosjektstart
- dialog om resultatene på den enkelte skole
- prosessbistand på den enkelte skole
- intervjuer og ny kartlegging av læringsmiljøet
- sluttrapport

Det er viktig å merke seg at evalueringen ikke gjelder FiN Stil som sådan, men **FiN-STIL-i-Skedsmo**. Med dette sikter vi til at kommunen ikke slavisk har fulgt den anbefalte framgangsmåten for implementering av FiN Stil, men har tilpasset materialet til eksisterende mål og rammer for utviklingsarbeidet i kommunen. En modell for implementering av FiN Stil er for Norge lansert fra Lillegården kompetansesenter. Modellen er prøvd ut ved seks skoler i tre kommuner, og er blitt evaluert av Bern og Nordahl (2007). I vårt arbeid har vi hatt god nytte av denne evalueringsrapporten, blant annet når det gjelder utarbeidelse av intervjuguide.

3. EVALUERING AV FIN STIL I SKEDSMO. RESULTATER.

3.1 Metoder i evalueringen

Evalueringen skulle altså omfatte

- kartlegging av læringsmiljøet før prosjektstart
- dialog om resultatene på den enkelte skole
- prosessbistand på den enkelte skole
- intervjuer og ny kartlegging av læringsmiljøet
- sluttrapport

Hovedmetodene som ble valgt i evalueringen er:

- survey blant alle ansatte gjennomført to ganger
- intervjuer av lærere, prosjektgrupper og ledere på skole- og kommunenivå

Supplerende metoder:

- dokumentstudier av kommunens og skolenes planer m.v.
- prosessdata fra tilbakemeldingsmøter og uformelle samtaler

Etter at vi kort har kommentert gjennomføringen av evalueringen, vil vi nedenfor gå gjennom data fra spørreundersøkelsen og fra intervjuene.

Evalueringen har omfattet de elementene som ble avtalt, jf. ovenfor. Det har vært en viss tidsforskyvning i forhold til den opprinnelige planen, hovedsakelig fordi implementeringen tok litt lenger tid enn først antatt. Når det gjelder prosessbistand på den enkelte skole ut over dialog om resultatene, har dette blitt tilbudt, men i forholdsvis liten grad benyttet. Et unntak her er skolen som i forbindelse med resultatene fra den første kartleggingen ønsket å arbeide spesielt med bl.a. SFO sin rolle på skolen. I den forbindelse deltok vi på egne møter med prosjektgruppa og hele personalet. Det kan også nevnes at vi har hatt et eget møte med PPA for å diskutere deres funksjon i prosjektet.

3.2 Om spørreundersøkelsen og instrumentene som ble brukt

Det ble gjennomført en survey (spørreundersøkelse) tidlig i prosjektet, ved jule-/nyttårstider 2005/2006 (her kalt 2006-undersøkelsen) blant lærere, assistenter og rektorer på de 6 skolene, samt PPA-ansatte. En replikasjon ble gjort to år senere, på nyåret 2008. Siden spørreundersøkelsen ble foretatt to ganger og gir en indikasjon på før- og etter-status, vil vi starte med å presentere den. Undersøkelsen ble begge ganger lagt opp av firmaet 'Connexus' og gjennomført elektronisk av Skedsmo kommune.¹

Spørreskjemaet har to hoveddeler, *A Skolens policy* og *B Miljøet i skolen*. Den første delen, *skolens policy*, er tatt fra kartleggingsinstrumentet som er brukt i FiN Stil (24 spørsmål). Den andre delen er et velprøvd spørreskjema om *miljøet i skolen*, som også er brukt i andre undersøkelser (18 spørsmål) (jf. Nordahl, 2005). I begge deler av spørreskjemaet skulle respondentene ta stilling til en rekke utsagn. (Spørreskjemaet er vedlagt i vedlegg 1).

---

¹ Inger Elise Solberg i Skedsmo kommune tilrettela resultatene fra undersøkelsen.

Hver del av skjemaet har tre/fire delområder, slik:

A Skolens policy

- Regler og konsekvenser
- Støtte i kollegiet
- Foreldre og FAU

B Miljøet i skolen

- Lærerengasjement
- Lærersamarbeid
- Fysisk miljø
- Relasjon lærer-elev

Dette gir i alt sju ulike delområder – faktorer – i undersøkelsen. Disse faktorene er det kjørt egne reliabilitetsanalyser for. Dette er gjort for å vurdere påliteligheten av faktorene og dermed også grad av feilvarians i de innsamlede dataene. Resultatene fra disse analysene er vist i tabellen nedenfor:

Tabell 1: Reliabilitetsanalyse av faktorene i undersøkelsen

Hovedområde	Faktorer	Tema	Alpha Verdier	Antall utsagn
Skolens policy	A1	Regler og konsekvenser	, 890	9
	A2	Støtte i kollegiet	, 890	11
	A3	Foreldre og FAU	, 727	4
Miljøet i skolen	B1-	Lærerengasjement	,743	5
	B2-	Lærersamarbeid	, 812	6
	B3-	Fysisk miljø	,719	2
	B4-	Relasjon lærer-elev	,686	5

Tabellen viser at reliabilitetsverdiene under de enkelte hovedområdene er svært god. Resultatene indikerer at de fungerer bra i forhold til de tema som behandles. Spørsmålene under de enkelte faktorer fungerer godt i forhold til hverandre, og sammen dekker spørsmålene de enkelte tema på en god måte. I denne analysen betyr dette at det er lite feilvarians når spørsmålene i kartleggingsundersøkelsen fylles ut og faktorene framstår som et pålitelig redskap som skolene dermed kan dra god nytte av (Sunnevåg, 2008).

3.3 Resultater av spørreundersøkelsen

Hvem har svart?

Deltakelsen i spørreundersøkelsen har vært relativt god, med svarprosent på minst 74², men med store variasjoner skolene imellom. Noen tilbakemeldinger tyder på et visst frafall pga problemer med å få det elektroniske skjemaet til å fungere. Instrumentene som ble brukt, er innrettet mest på lærere, slik at andre respondentgrupper kan ha oppfattet en del av spørsmålene som uaktuelle. Dette ble opplyst på forhånd, og svarerne ble oppfordret til å hoppe over spørsmål de fant irrelevante. Dette kan likevel ha ført til at noen ikke har svart i det hele tatt. Det er for øvrig ingen indikasjon på systematikk i frafallet. Det var flere som deltok første enn andre gang, bortsett fra på to skoler, jf. tabell 2 nedenfor. På én skole er deltakelsen så lav andre gang at det kan festes mindre lit til resultatene fra denne skolen.

Tabell 2: Hvor mange svarte?

Skole	2006	2008
Alle	198	167
Skole A	32	26
Skole B	28	31
Skole C	33	36
Skole D	41	18
Skole E	14	13
Skole F	43	30
PPA	7	2

Lærerne er den største gruppa av respondenter og utgjorde første gang $\frac{3}{4}$ av alle som svarte, jf. tabell 3 nedenfor. Andre gang er det færre lærere som har svart, men den relative andelen lærere er større, fordi færre assistenter, ledere og PPA-ansatte har svart. Ved begge undersøkelsene er ungdomstrinnet relativt sterkere representert enn barnetrinnet.

---

² Svarprosent ble oppgitt til 74 i første runde, men det knytter seg noe usikkerhet til tallet; sannsynligvis er svarprosenten høyere. Svarprosent i andre runde er lavere; tall foreligger ikke.

Tabell 3: Hvor mange fra hver respondentgruppe svarte?

	2006	2008
Lærer	146	135
Ledere (rektor, undervisningsinspektør og SFO-leder)	16	13
Assistent i skolen	3	3
Ansatt i SFO	11	5
Ansatt i PPA	7	3
Annet	4	2

Hva svarte de? Endringer fra 2006 til 2008. Oversikt

Som vi så over, besto spørreskjemaet av to deler, A *Skolens policy* og B *Miljøet i skolen*. Generelt viser denne undersøkelsen at de seks skolene også ved første datainnsamling samlet ligger godt over en middelvei på disse to instrumentene. Ved andre måling har skolene samlet sett gått tydelig fram på begge delene av undersøkelsen, mest på del A.

Svaralternativene er på del A fra *helt uenig* (1) til *helt enig* (5) på f. eks. utsagnet «En atferdspolicy finnes og anvendes på skolen». Middelvei er 3. Snittskåren på del A i 2006 var 3,4 med en spredning fra 2,9 til 3,6 for skolene. I 2008 er snittskåren 3,8 med spredning fra 3,5 til 4,2, altså en stor økning i gjennomsnittsskåren, mens spredningen er den samme.

På del B er det første utsagnet som respondentene skal ta stilling til, «De fleste lærerne ved denne skolen har stor tillit til seg selv som pedagoger.» Avkrysningsalternativene på alle spørsmålene er etter en firedelt skala slik:

- 1 – passer ikke så bra
- 2 – passer nokså bra
- 3 – passer bra
- 4 – passer meget bra

Middelveien her blir 2,5. I 2006 var snittskåren 2,8 på del B, med spredning fra 2,5 til 3,0 for skolene. I 2008 er snittskåren økt til 3,0, og spredningen er mindre: fra 2,9 til 3,1.

Tabell 4: Endring i gjennomsnittsskåre fra 2006 til 2008.

	Snittskåre for skolene samlet 2006	Snittskåre for skolene samlet 2008
A Skolens policy	3,4	3,8
B Miljøet i skolen	2,8	3,0

Hvis vi ser på utviklingen på de enkelte skolene, har ingen skole negativ utvikling, men når det gjelder del B *Miljøet i skolen*, er det for to av skolene ingen registrerbar utvikling når svarene angående miljøet i skolen ses under ett. Begge disse skolene lå høyt fra før på denne delen av undersøkelsen (skole A og D). To skoler har svært stor utvikling fra første til annen måling på begge deler av spørreundersøkelsen (skole B og C). Den skolen med den største endringen totalt sett (skole B), lå betydelig under snitt ved første registrering, men er nå på eller over snittet for de 6 skolene. Skole C skåret høyt fra før på dette instrumentet, men har likevel en stor framgang og skårer imponerende 4,2 i sumskåre for del A (snitt for skolene er 3,8). Også på del B ligger Skole C over snittet for de seks skolene.

Det at endringen er så klar for del A, *skolens policy*, er gledelig, men også noe man kunne forvente i og med at store deler av prosjektets innsats eksplisitt har rettet seg nettopp mot de områdene som spørsmålene i del A dekker. Når utviklingen så tydelig er positiv også hva angår del B, *miljøet i skolen* mer generelt, indikerer det at prosjektet har gitt gevinster ut over de avgrensede målsettingene for FiN Stil.

Tabell 5: Skolens policy, endring i gjennomsnitt fra 2006 til 2008, samlet og skolevis.

	SKOLE	2006	2008
	SNITT Skedsmo Kommune – 6 skoler	3,35	3,79
Hele A	Skole A	3,3	3,6
	Skole B	2,9	3,9
Skolens Policy	Skole C	3,5	4,2
	Skole D	3,6	3,8
	Skole E	3,5	3,7
	Skole F	3,4	3,5

Tabell 6: Miljøet i skolen, endring i gjennomsnitt fra 2006 til 2008, samlet og skolevis.

	SKOLE	2006	2008
	SNITT Skedsmo Kommune – 6 skoler	2,78	3,00
Hele B Miljøet i skolen	Skole A	3,0	3,0
	Skole B	2,5	3,0
	Skole C	2,6	3,1
	Skole D	3,1	3,1
	Skole E	2,7	2,9
	Skole F	2,7	2,9

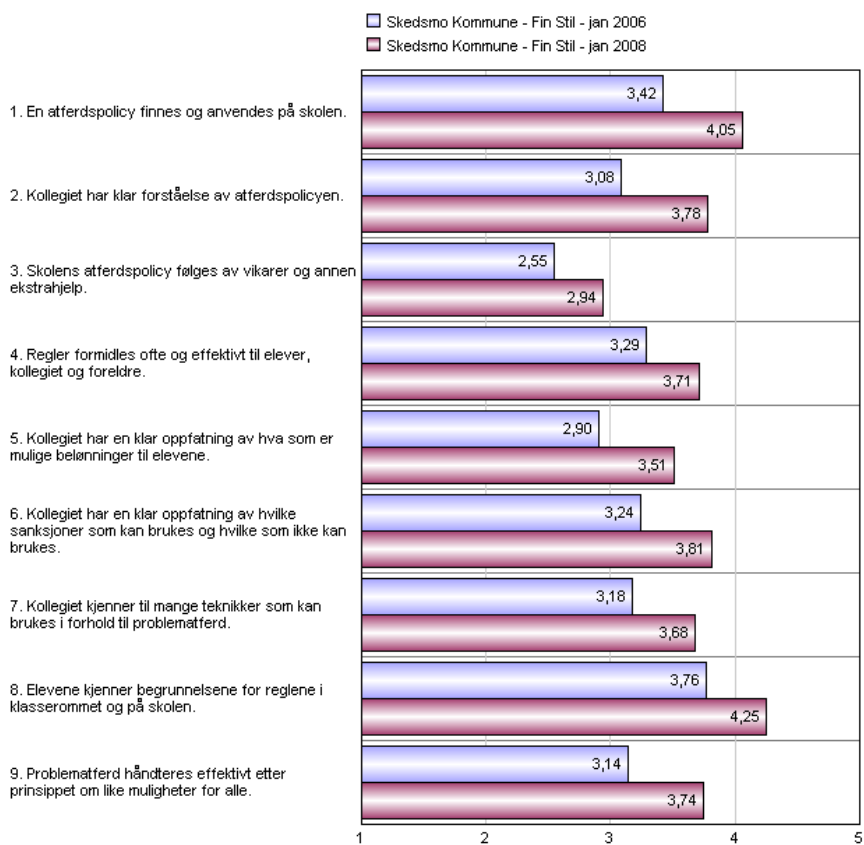
På hvilket delområde er endringen størst? For å besvare dette skal vi først se på enkeltspørsmålene, og så ta for oss endringene innen de ulike faktorene i undersøkelsen.

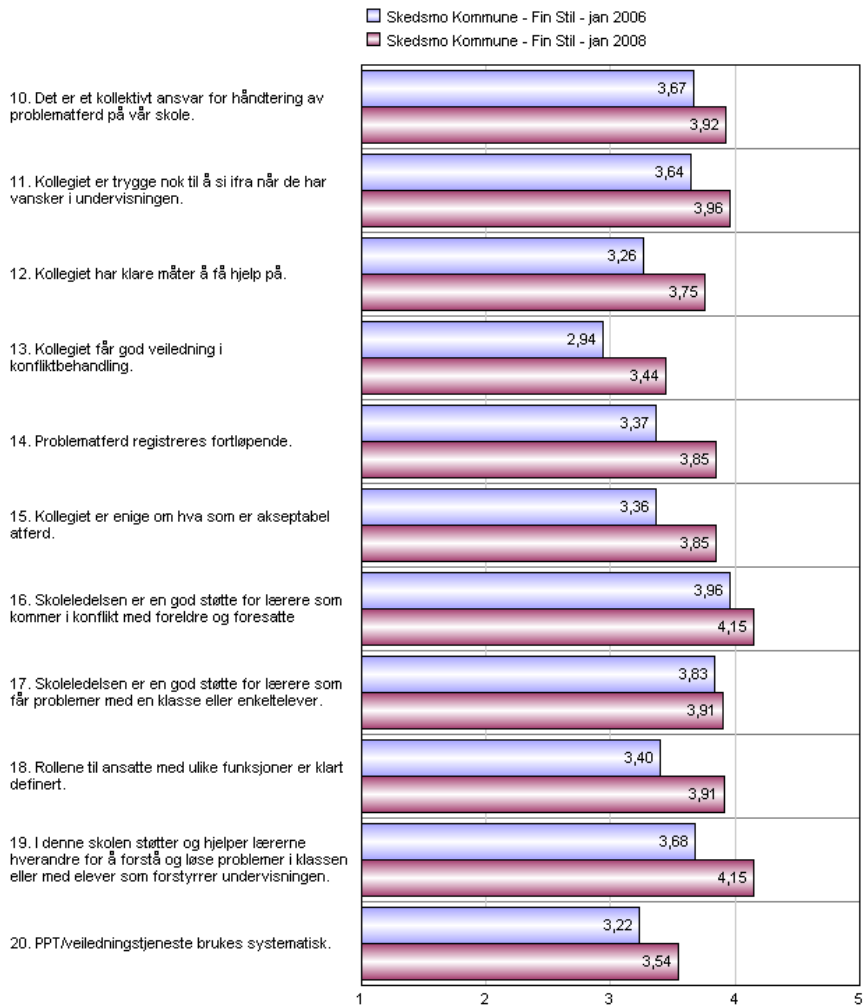
Hva svarte de? Enkeltspørsmål

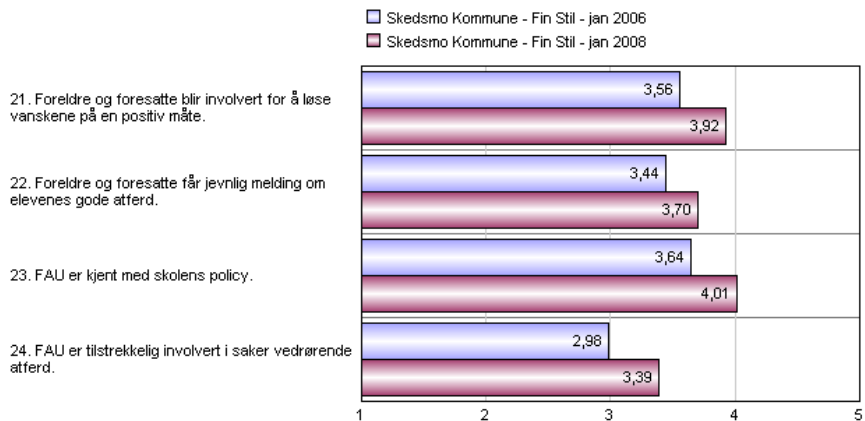
Fordi det kan bli litt for vilkårlig å trekke fram svar på enkeltspørsmål, vil vi i rapporten i hovedsak vektlegge resultater på faktornivå. Likevel gjengir vi her først en tabell over svar på enkeltspørsmål fra alle 6 skoler samlet. Det vil også gi leseren et bilde av hva som inngår i de nevnte faktorene. Nedenfor er det første tallet som er oppgitt for hvert spørsmål, gjennomsnittssvaret fra alle respondenter i 2006-undersøkelsen, og det andre tallet er gjennomsnitt fra 2008-undersøkelsen. Vi ser at også på item-nivå er det positiv endring på så å si hvert eneste spørsmål. Det spørsmålet som har størst endring er: «Kollegiet har klar forståelse av atferdspolicyen» (+ 0,7). På det aller siste spørsmålet i del B er det ingen endring: «Det hender ofte at elevene vil diskutere og snakke med lærerne om interesser de har og ting som opptar dem utenom skolen.»

A Skolens policy

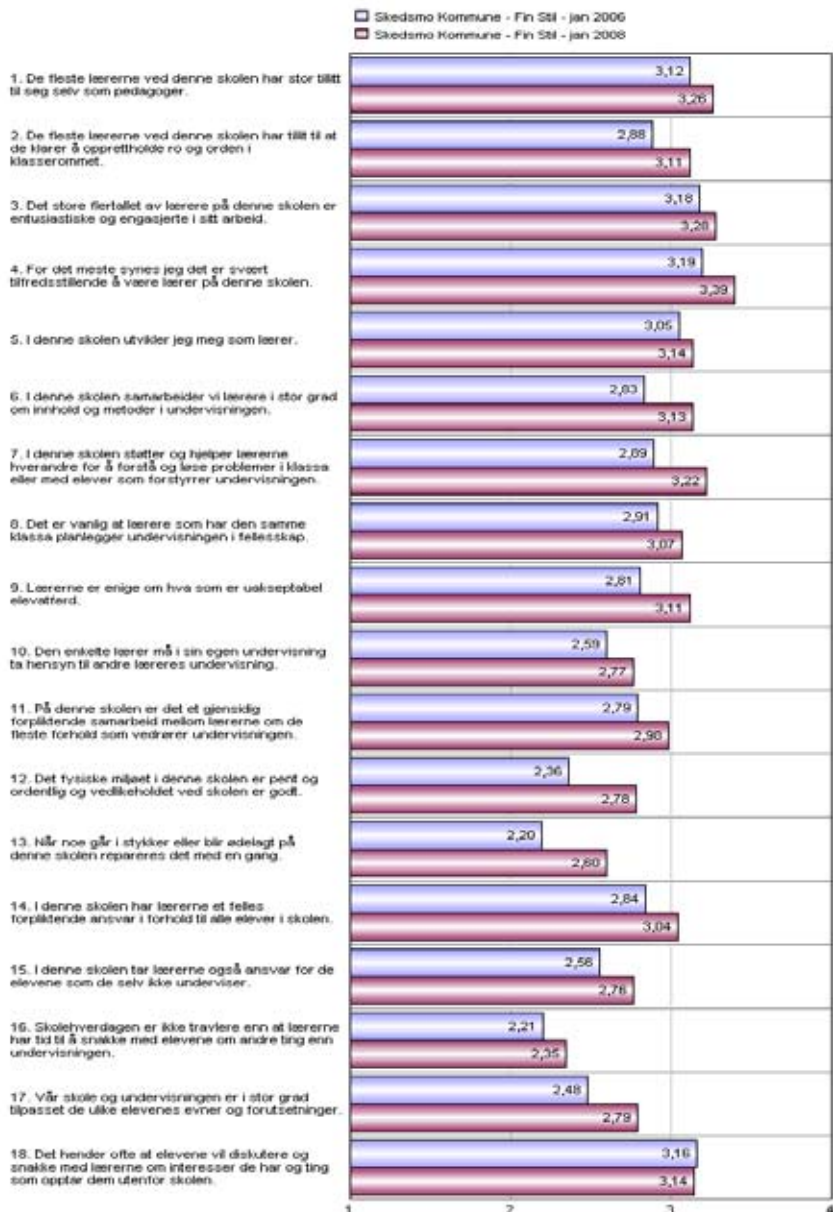
Tabell 7: Skolens policy, enkeltspørsmål, gjennomsnitt, alle skolene.

Nedenfor presenteres resultatene på enkeltspørsmål i del B, Miljøet i skolen:
 Tabell 8: Miljøet i skolen, enkeltspørsmål, gjennomsnitt.

Hva svarte de? Endringer på faktornivå.

Området A *Skolens policy* har tre faktorer:

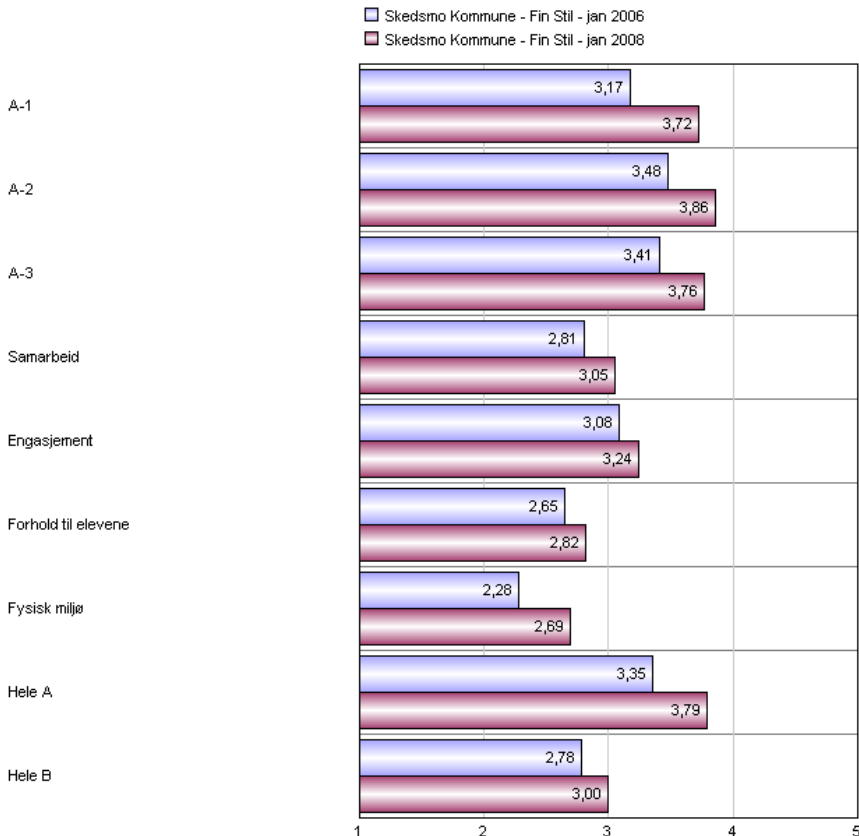
- A1 Regler og konsekvenser (spørsmål A 1–9).
- A2 Støtte i kollegiet (spørsmål A 10–20).
- A3 Foreldre og FAU (spørsmål A 21–24).

Område B *Miljøet i skolen* har fire faktorer:

- Engasjement (spørsmål B 1–5)
- Samarbeid (spørsmål B 6–11)
- Fysisk miljø (spørsmål B 12–13)
- Forhold til elevene (spørsmål B 14–18)

Tabell 9: Faktorer. Alle skolene. Endring i gjennomsnittsskåre 2006–2008.

Faktoren A1, Regler og konsekvenser, er den faktoren som har størst endring, fra 3,17 i snitt til 3,72, noe som er en betydelig utvikling. Dette bekreftes av den statistiske analysen som gjengis nedenfor. En såkalt *effektendring* på 0,5 eller mer uttrykt i standardavvik, er ansett for å være en stor endring, og på området Regler og konsekvenser ser vi at endringen er hele 0,75 uttrykt i effekt mål. T1 viser resultat fra 2006-målingen, og T2 fra 2008-målingen. St.a. står for standardavvik. Effektstørrelse er en bedre måte å uttrykke forskjeller på enn kun å se på forskjeller i gjennomsnittresultat, dette fordi effektstørrelse som mål på endring tar hensyn til variasjonen i materialet. Det betyr at effektstørrelsen/endringen blir oppgitt som en forskjell uttrykt i standardavvik. (Sunnevig, 2008).

Tabell 10: Gjennomsnittskåre og effektstørrelse på T1 og T2 på alle faktorene.

Faktorer	T1 Gj-snitt	T1 St.a	T2 Gj-snitt	T2 St.a	Ant. spm	Effektstr/ending uttrykt i standardavvik
A1 – regler og konsekvenser	3,17	0,70	3,70	0,69	9	0,53: 0,70 = 0,75
A2 – støtte for kollegiet	3,47	0,67	3,80	0,69	11	0,33: 0,68 = 0,48
A3 – foreldre og FAU	3,38	0,73	3,73	0,65	4	0,35: 0,69 = 0,50
B1 – engasjement	3,08	0,48	3,23	0,62	5	0,15: 0,55 = 0,27
B2 – samarbeid	2,82	0,60	3,05	0,64	6	0,23: 0,62= 0,37
B3 – fysisk miljø	2,27	0,95	2,68	0,77	2	0,41: 0,85 = 0,48
B4 – forhold til elevene	2,65	0,50	2,80	0,57	5	0,15: 0,54 = 0,27

På samtlige områder har det foregått en positiv endring fra T1 til T2. Det er som vi så aller størst endring på området regler og konsekvenser, men også foreldre/FAU, støtte i kollegiet og det fysiske miljø har en effektstørrelse på opp mot et halvt standardavvik ($1/2 \text{ st.a} = 0,50$). Det betyr at det på disse områdene har vært en endring som vi kan si er rimelig stor. Vi ser en mindre endring på lærerengasjement og relasjon lærer-elev hvor effektstørrelsen/endingen er godt under et halvt standardavvik.

Det er likevel viktig å samtidig fokusere på gjennomsnittsverdiene, for de viser at de fleste skolene under hovedområdet A skårer på tretallet og den beste skåren er jo her fem. Det betyr at selv om lærerne gir uttrykk for en positiv endring, så har skolene enda et stykke å gå.

Under hovedområdet B går verdiskalaen bare til fire og her ser vi at blant annet faktoren lærernes opplevelse av sin relasjon til elevene viser et relativt lavt skår både på T1 og T2. Effektstørrelsen ligger på 0,27 noe vi anser for litt lavt. Gjennomsnittsverdiene her er også tilsvarende lave når vi vet at det beste er fire. Vi vet at elever som opplever et godt forhold til sine lærere også skårer høyere på blant annet skolefaglige prestasjoner, trivsel, motivasjon og arbeidsinnsats, mens elever som ikke opplever en god relasjon til sine lærere skårer relativt lavt (Nordahl, 2005).

I forhold til regler og konsekvenser opplever informantene at de ved endt prosjektperiode har en klarere forståelse av skolens atferdspolicy, at regler

formidles hyppigere til elever, kollegiet og foreldre og at de bedre kjenner til ulike teknikker i forhold til å håndtere problematferd.

De opplever også et mer kollektivt ansvar for håndtering av problematferd, de tør å tilkjenne at de har vansker, at de er mer enig om hva som er akseptabel atferd og de opplever mer støtte fra ledelsen når det oppstår konflikter i forhold til elever eller foresatte. De gir også uttrykk for at foresatte involverer seg noe mer i å løse vansker som oppstår.

Informantene opplever noe endring knyttet til eget engasjement og forholdet til elever. På faktorene engasjement og samarbeid ser vi en utvikling mot en mer støttende, utviklende, samarbeidsorientert skolekultur.

Hvis vi ser etter effektstørrelse på hvordan faktorene har endret seg *skolevis*, bekreftes inntrykket vi tidligere har presentert. Skole B har et relativt lavt skår på alle faktorer ved den første målingen, men de viser en stor endring når vi ser T1 og T2 sammen. Effektstørrelsen er på det høyeste over to standardavvik og indikerer således en stor endring.

Skole C er den som på flere faktorer viser en stor endring, men er lav på begge målingene på faktoren relasjon lærer-elev. Innenfor denne faktoren er alle skolene relativt lave, men alle viser en framgang utenom skole A som går litt tilbake. Dersom vi ser alle faktorene under ett, så er det denne faktoren alle skolene skårer relativt dårligst på og således bør den kanskje komme mer i fokus. Skole C skole viser effektstørrelser på flere faktorer på langt over et standardavvik.

Skole A viser en liten men jevn framgang på de fleste faktorer. Effektstørrelsen er også liten, og på noen faktorer er den negativ. Skole D viser også framgang, og de skårer på noen av faktorene A2, A3 relativt høyt på T1 og T2. Effektstørrelsen er også en liten bedring eller ingen. Skole E skårer veldig jevnt på de fleste faktorer og viser også en liten men jevn framgang. Det ser vi også på deres effektstørrelse. Skole F viser også endring fra T1 til T2 men skårer i utgangspunktet relativt lavt på begge målingene. Effektstørrelsen er også liten. Disse resultatene på skolenivå må fortolkes med forsiktighet fordi det er få informanter på flere av skolene. (Sunnevåg, 2008).

For PPA er det svært få som har svart, og de er heller ikke inne med resultater fra alle faktorene, men der vi har data, skårer de svakest av alle og på flere av faktorene går de ned fra T1 til T2. Generelt når det gjelder respondentgruppene, er PPA de mest kritiske og rektorene minst. Hvis vi skiller ut gruppa lærere og ser på deres resultat, er tendensen akkurat de samme som i materialet samlet sett.

Er det forskjell på barne- og ungdomsskolene?

Tabellen nedenfor tar for seg de enkelte faktorene og viser hvilke resultater de tre barneskolene og de tre ungdomsskolene har.

Tabell 11: Gjennomsnittskåre på T1 og T2 og effektstørrelse på alle faktorene ved barneskoler og ungdomsskoler

Faktorer	T1	T1	T1	T1	T2	T2	T2	T2	Effekt-B. skole	Effekt-U. Skole
	Gj-snitt B-skole	St.a	Gj-snitt U-skole	St.a	Gj-snitt B-skole	St.a	Gj-snitt U-skole	St.a		
A1 – regler og konsekvenser	3,32	0,65	2,93	0,72	3,77	0,73	3,66	0,62	0,65	1,09
A2 – støtte for kollegiet	3,60	0,63	3,30	0,66	3,93	0,73	3,76	0,63	0,49	0,71
A3 – foreldre og FAU	3,44	0,76	3,30	0,68	3,76	0,65	3,75	0,66	0,45	0,67
B1 – engasjement	3,15	0,47	2,99	0,48	3,28	0,51	3,19	0,48	0,27	0,42
B2 – samarbeid	2,79	0,59	2,86	0,60					-	-
B3 – fysisk miljø	2,13	1,02	2,46	0,77	2,72	0,71	2,65	0,82	0,68	0,24
B4 – forhold til elevene	2,65	0,51	2,66	0,50	2,85	0,61	2,77	0,53	0,36	0,21

Tabellen viser at barneskolene skårer jevnt over høyere enn ungdomsskolene på alle faktorene ved T1. På barnetrinnet skårer de høyest på faktoren støtte for kollegiet. Den samme faktoren kan vi se skårer høyest på ungdomstrinnet, men der skårer også faktoren foreldre og FAU like høyt. Begge skoleslagene er svakest i forhold til regler og konsekvenser.

På T2 ser vi også at barneskolene skårer høyere enn ungdomsskolen, men her er forskjellen mindre. Begge skoleslag viser en utvikling fra den første målingen til den andre på alle områder. Ungdomsskolene viser en sterk

framgang på faktoren regler og konsekvenser fra den første målingen til den andre, og denne utviklingen er større hos dem enn barneskolene. Effekttørrelsen viser likevel størst endring på ungdomstrinnet på flere faktorer. De har lavere gjennomsnitt skåre på T1 og T2, men har vist en større utvikling. (Sunnevåg, 2008).

3.4 Om intervjuundersøkelsene

For å danne oss et bredest mulig bilde av prosessen med FiN Stil i kommunen har vi gjort mange intervjuer av de ulike aktørene. Disse er foretatt som gruppeintervjuer for å nå flest mulig informanter. Det ble delvis benyttet lydbåndopptak som så er transkribert.

- November 2006   Intervju av rektorer
- November 2006   Intervju av kommunal skoleledelse
- Mars 2007   Intervju av prosjektgruppa på hver skole
- November 2007   Intervju av ei lærergruppe på hver skole

Lærergruppeintervjuene skulle foretas med tilfeldige, alfabetisk utplukkede lærere som ikke hadde spesielle funksjoner i forhold til FiN Stil. I alt er 14 gruppeintervjuer med i alt ca 60 informanter foretatt. Intervjuguider ble utarbeidet med bakgrunn i prosjektets mål og på basis av erfaringene med pilotprosjektet i FiN Stil (Bern og Nordahl, 2007).

3.5 Resultater fra intervjuundersøkelsene

Resultater fra intervju med kommunale ledere

Intervjuet ble foretatt som gruppeintervju i november 2006 med tre deltakere.

Hvordan kom prosjekt FiN Stil i stand, og hvordan plasserer dette prosjektet seg i forhold til andre prosjekter i kommunen?

Prosjektet kom inn i utdanningsetatens virksomhetsplan for 2005 med et krav om å redusere problematferd i skolene. En ønsket å se på sammenhengen mellom gode skolemiljø og bestemte trekk ved den enkelte skole.

En så muligheten for å bedre grunnlaget for gode resultater både gjennom å arbeide med læringsprosesser og sosiale prosesser. Utgangspunktet var en erkjennelse av at et effektivt utviklingsarbeid må innrettes både mot læringsprosessene og de sosiale prosessene i skolehverdagen.

Tanken var at systematisk arbeid på ulike områder ville representere en gjensidig forsterkning av utviklingsarbeidet på skolene i kommunene. Målet var å øke innsikten i hvordan en kan påvirke de faktorene som har betydning for resultatene skolene oppnår. For å arbeide mot dette målet var det nødvendig med mer kunnskap om egne skoler. Denne kunnskapen må holdes sammen med skolens resultater er forskjellige på ulike områder. Slik tenker en seg at en kan komme nærmere svar på hvilke faktorer som har betydning for skolens resultater.

Grunnskolen i kommunen hadde fra tidligere vært involvert i tilpasset opplæring-prosjektet. I tillegg deltar de fleste skolene i Olweus programmet. Kommunen ønsket å utvide utviklingsarbeidet i skolesektoren til å omfatte prosjekter som mer direkte var rettet inn mot læringsmiljøet på skolen. Samtlige skoler skulle delta, og skolene kunne velge mellom to ulike prosjekter: FiN Stil eller Prosjekt Læringsstiler. Tilpasset opplæring-prosjektet har hatt den positive virkningen at det er etablert en samarbeidsform, men utover dette er kan en ikke si at prosjektet har hatt noen *målbar* effekt i kommunen, og PPA ønsket et utviklingsprosjekt med et sterkere fokus på systemisk arbeid. FiN Stil ble av ledelsen for utdanningssektoren i kommunen vurdert som et praktisk og matnyttig verktøy som kan brukes av den enkelte lærer.

Hvordan er interessen og engasjementet hos de ansatte på skolene i forhold til FiN Stil prosjektet?

Prosjektet vurderes som solid forankret på skoleledernivå, og rektorenes engasjement er godt. Lærere uttrykker imidlertid noe frustrasjon, men kommuneledelsen vurderes det slik at skolene er i en prosess og at det er stadig flere positive tilbakemeldinger relatert til prosjektet. Det er rektor som har hovedansvaret for den lokale forankringen av prosjektet.

Det understrekes også at skolene er kommet svært ulikt i forhold til prosessen med å implementere prinsippene i FiN Stil. Det innebærer at resultat-

målet, jmf. kommunens prosjektdirektiv – om at FiN Stil er «tatt i bruk som verktøy for arbeid med læringsmiljøforhold på den enkelte skole» – er delvis innfridd. Det vil si at enkelte skoler og enkelte lærere på disse skolene har tatt i bruk FiN Stil, men at andre ikke er kommet så langt i prosessen. Et viktig spørsmål for kommuneledelsen er hvor stor grad av «utakt» en skal tillate. Ulikheten mellom skolene vil komme klarere fram hvis det legges press på skolene om å dokumentere hvor langt de er kommet i implementeringsprosessen.

Prosjektdirektivet

Prosjektdirektivet er i stor grad utarbeidet av prosjektlederen, som har gjort de lokale tilpasningene. Fra den kommunale ledelsen anses det ikke forholdet mellom skolens autonomi og det kommunale prosjektdirektivet som noe problem. Prosjektdirektivet anses å fungere etter hensikten, og at det er mulig å evaluere utviklingen ut fra formuleringene i direktivet. Det understrekes at direktivet må brukes fleksibelt og at aktivitetsplanen må endres underveis i implementeringsprosessen. Det er viktig at det faglige innholdet i skoloringen er i tråd med de lokale behovene på skolene.

Rammefaktorer

Med hensyn til hvilke ressurser som er satt inn i forhold til FiN Stil prosjektet virker det som om skolene og lærerne er fornøyde. Intensjonen er å bruke midler til koordinatorfunksjonen på skolenivå fra høst 2006 og ut prosjektperioden. Den kommunale ledelsen mener dette er riktig og god utnyttelse av ressursene, og at denne rammefaktoren er en av kriteriene for suksess.

Kunnskapsløftet

FiN Stil må ses i sammenheng med innføringen av Kunnskapsløftet, og det er ingen motsetning mellom prinsippene i Kunnskapsløftet og prinsippene som ligger til grunn for FiN Stil – tvert imot er det slik at FiN Stil er et verktøy som kan brukes og implementeres i arbeidet med Kunnskapsløftet. Kommuneledelsen ser imidlertid at det er mulig at skolene og lærerne oppfatter dette som et problem; at det blir mange «prosjekter» å forholde seg til på samme tid – men understreker altså at dette ikke bør være noe problem.

Resultater fra intervju med rektorer

Intervjuet fant sted i november 2006, og fire rektorer deltok. Intervjuspørsmålene var de samme som kommunale ledere fikk.

Hvordan kom prosjekt FiN Stil i stand, og hvordan plasserer dette prosjektet seg i forhold til andre prosjekter i kommunen?

Fra kommunal skoleledelse fikk skolene valget mellom to utviklingsstrategier: læringsstiler eller FiN Stil. Skolene måtte søke skriftlig med begrunnelse på ett av de to satsningsområdene. Det varierte i hvilken grad dette ble drøftet i hele personalet. I teorien kunne skolene også ha valgt noe tredje, men da måtte de evt. begrunne at de ikke ville delta på noen av de to. Ingen valgte noe annet.

Skole D ønsket fra før å jobbe med forebygging og håndtering av problematferd. Veslestua (alternativ skole) ble nedlagt, og det krevde en kompetanseheving. Ressursene ble lagt ut på skolene. Skole D og en skole til fikk midler til å teste ut noe, og FiN Stil matchet godt inn i dette.

I motsetning til mange andre skoler, var ikke Skole A med på Olweus-programmet (mot mobbing), og tenkte at FiN Stil da kunne passe for dem. Skole E driver fortsatt med Olweus, om enn nedtonet, ved siden av FiN Stil, og spør seg om hva som er hva i skolens praksis. Flere mente at det ikke var uproblematisk å følge Olweus samtidig med FiN Stil. På Skole B oppfattes Olweus som mye smalere enn FiN Stil, men Olweus er stadig med: «Nå har vi kjørt det (Olweus) i flere år – det henger i veggene.»

Andre prosjekter som ble nevnt, av rektorene, var Løft-metodikken, men dette er avklart i forhold til FiN Stil. Skole D har hatt «Det er mitt valg» (Lions) i mange år, men det må vike plass tidsmessig på sikt, mente rektor.

Hvordan er interessen og engasjementet hos de ansatte på skolene i forhold til FiN Stil prosjektet?

Skole A: Hos oss er vi på 5 på en skal fra 1–10. Litt økende. Tiltaket med belønning brukes av alle. Det er ikke eksplisitt motstand i personalet mot FiN Stil. Men vi var ikke på scratch da vi begynte – det skal mye til at det vi gjør ikke er FiN Stil.

Skole E: Det er høyt engasjement på læringsmiljø. Engasjementet for FiN Stil er høyt hos dem som har brukt det; dette smitter forhåpentligvis.

Skole D: Engasjementet er bra, varierende, men økende. En utfordring å få med de nye.

Skole B: Engasjement fra 0 og oppover. Nå må vi få fram de praktiske eksemplene. De som har begynt med FiN Stil, er de som sliter litt.

Prosjektdirektivet

Prosjektdirektivet er hengt opp på FiN Stil-tavla (Skole A). Rektorene mener det er viktig med milepælene, forpliktelsen og framdriften etc. som er angitt i prosjektdirektivet, men dette dokumentet har ingen betydning for den enkelte medarbeider. Det var ifølge en rektor en stor diskusjon i starten om alle skolene skulle gå i takt, men det ble avklart at det er en viss frihet.

Ad resultatmål: Læringsmiljøplan er nå prøvd å på alle skoler. Skole B har 3 pågående saker. FiN Stil betyr kompetanseheving av den enkelte, at alle lærere blir bedre problemløser, at de får til mer samhandling om klassemiljø og selv kunne prøve ut nye tiltak. De må tørre å gå inn i seg selv – dette er egentlig litt LØFT, mener én. På en av skolene er målet om at antall søknader til PP-tjenesten skal ned, mye drøftet.

Rammefaktorer

Ad ressurser: Kommunen går inn med tyngde, ifølge rektorene: 6 t er bevilget til koordinatorfunksjonen til hver skole, dvs. 10 arbeidstimer pr uke. Dette er mye i forhold til hva en er vant til. Det har aldri vært satset så mye fra kommunen. Behovet er riktignok litt ujevnt fra uke til uke.

Ad ekstern støtte: Vi har fått nok ekstern hjelp til å kunne drive det sjøl, mente én rektor. Første halvår var det for lite ekstern veiledning for rektor og koordinator – «vi skulle lese oss til det sjøl», mente andre. Vi trodde vi skulle få mer hjelp fra Lillegården og følte oss snytt, sa flere. Noen dro på andre skoler som hadde drevet med FiN Stil og så (i Porsgrunn). Skole E har hatt 3 forskjellige fra PPA – men greit nok. PPA er usynlig, sier en annen rektor, vi driver fullstendig på egenhånd. PPA ligger ei lekse foran, mener en annen. Men koordinatorene har støtte av PPA, og de får også påfyll på fellesmøter.

Kunnskapsløftet

FiN Stil iverksettes samtidig med Kunnskapsløftet, og dette betyr tidspress. Vi hadde fått FiN Stil bedre til hvis det ikke hadde vært Kunnskapsløftet, eller hvis FiN Stil hadde vært forankret før Kunnskapsløftet, mente flere rektorer.

Resultater fra intervju med prosjektgruppene på skolene

Intervjuene ble knyttet til et 'stoppunkt' på skolene i mars 2007 som var planlagt fra kommunal skoleledelse. På møtene deltok rektor og koordinatører, og på halvparten av møtene også en representant for PPA. Spørsmål om resultatoppnåelse og videre satsning var sendt ut på forhånd. Den skolevise gjennomgangen av status for resultatmålene viste følgende:

1. Medlemmene av prosjektgruppene kjenner teorigrunnlaget for FiN Stil og har utviklet en felles plattform for arbeidet med prosjektet og programmet.
Alle skolene rapporterer at dette målet er nådd.
2. Prosjektet er kjent for alle ansatte ved prosjektskolene, teorigrunnlaget for FiN Stil er lest, drøftet i personalet og belyst med utgangspunkt i situasjoner fra egen hverdag.
De fleste skolene har nådd dette målet.
3. Prosjektets deltakere er kjent med programmet og tar i bruk FiN Stils kartleggings- og analyseverktøy i forhold til utfordringer som omhandler problematferd og læringsmiljø.
Noen skoler har nådd dette målet.
4. Strukturen i FiN Stil for utforming og oppfølging av læringsmiljøplan og individuell endringsplan er etablert på skolenivå og omfatter samarbeid og samhandling med elever, foreldre og aktuelle hjelpeinstanser.
Noen skoler har også nådd dette målet.
5. Foreldrene kjenner arbeidsmåtene i FiN Stil og får god oppfølging i saker vedrørende eget barn.
Ingen skoler har nådd dette målet.

I intervjuene med prosjektgruppene på skolene kom ellers følgende hovedpunkter fram:

- **Stor tilslutning til FiN Stil:** Alle uttrykker tilslutning til og tro på FiN Stil. Ingen av skolene rapporterer om noen direkte motstand i kollegiet mot implementering av prosjektet, men grad av forankring, oppslutning og engasjement i personalet varierer mye. Skolenes forklaring og begrunnelser for dette varierer.
- **Stor variasjon:** Det er stor variasjon mellom skolene i forhold til implementering og utprøving av FiN Stil. Det kan også virke som om det er stor variasjon mellom prosjektskolene knyttet til grad av engasjement fra rektor og koordinatorene.
- **Koordinatorfunksjonen:** De fleste skolene har valgt å ha mer enn én koordinator. En avgjørende faktor kan være hvilke andre funksjoner som er knyttet til koordinatorfunksjonen. Det kan virke som om sosiallærer/rådgivers funksjon, rolle og oppgaver i forhold til prosjektet er et kjernepunkt: Dess nærmere sosiallærer/rådgiver er knyttet til prosjektet, dess lenger er skolene kommet i implementering og utprøving av FiN Stil.
- **Mange dokumenter og møter:** De involverte mottar mange dokumenter relatert til prosjektet, og innholdet i dokumentene kan til en viss grad overlappe. Dette kan gjøre det noe krevende å orientere seg om status og forventninger for prosjektdeltagerne. Fellesmøter for koordinatorene fra alle skolene er godt mottatt, men antallet møter er kanskje i overkant.
- **Ressurser:** Skolene er fornøyd med ressursene de disponerer knyttet til prosjektet.
- **PPAs rolle:** De fleste koordinatorene og rektorer uttrykte tilfredshet med PPAs støtte og med at de var så tilgjengelige.
- **Status:** Samtlige skoler har hatt en gjennomgang og gjort opp status for prosjektet pr i dag, og har planer for videre arbeid med FiN Stil på sin skole. FiN Stil prosjektet vil bli innlemmet i skolenes virksomhetsplaner (VIP).

Resultater fra gruppeintervju med lærere

Skole A

Grappa av lærere som ble intervjuet bestod av to «menige» lærere, en tidligere koordinator og nåværende koordinator (ungdomsskole). Denne sammensetningen ble begrunnet med at det var umulig å samle fire lærere på dette tidspunktet, selv om målgruppa for denne delen av datainnsamlingen nettopp var grunnplanet på skolen, de utøvende lærerne. Intervjuet på skole A kan dermed bære noe preg av at personer som har vært ansvarlige i implementeringsfasen var tilstede og deltok under intervjuet.

Det var noe ulike oppfatninger i gruppa av hvordan prosjektet kom i stand, og noen hevdet at personalet i utgangspunktet hadde vært mer stemt for å arbeide med læringsstiler, men at ledelsen hadde bestemt seg for FiN Stil. Dette førte til at det var en avventende holdning i personalet til prosjektet, og det ble sagt at ingen forsto at det skulle bli en såpass lang implementeringsprosess. Grappa mente at implementeringen av prosjektet «har tatt veldig lang tid. Det tar tid før det blir en del av kulturen vår, og folk får et eierforhold til det. Det føler jeg at vi er på vei mot nå kanskje, men .... det har tatt lenger tid enn en var forberedt på.»

Koordinatorerne som var til stede, var fornøyde med skoleringen, mens representantene for den menige lærer, var noe mer usikre på hva som faktisk hadde foregått av skolering. De var enige om at de ikke ønsket mer «teoretisk» skolering, men at de gjerne ville høre om arbeidet med FiN Stil på andre skoler: Erfaringsutveksling. Da lærerne ble utfordret i å beskrive hvordan det konkret arbeides med FiN Stil, ble det klart at den ene lærerrepresentanten hadde vært inne i en sak hvor FiN Stil var brukt, men den andre ikke hadde noen erfaringer med bruk av modellen. Disse lærerne hevdet at det var «veldig få» som hadde anvendt modellen på dette tidspunktet, men at de trodde at det var flere lærere som «var blitt oppmerksomme på modellen nå i år». Grappa var enig om at de trengte noen suksesshistorier å vise til for å få opp engasjementet for FiN Stil på skolen. Lærerne viser også til at det nå er gjort en omorganisering slik at det er en koordinator på hvert trinn, og at dette grepet forhåpentlig vil føre til at modellen blir brukt mer aktivt i lærerkollegiet framover.

Skole B

Fem lærere, tilfeldig utplukket fra 8., 9. og 10 trinn, deltok. Når det gjelder oppstarten og skoleringen, har gruppa ikke så mye å bemerke, men gir uttrykk for at de jevnlig dryppene har vært en god innføring. Det var fire onsdagsøkter som koordinatorene hadde der de gikk gjennom boka i fellesskap og så på skjemaene osv. Det var passe for å komme i gang. Det har vært litt avveining i forhold til Olweus, som nå lever godt etablert ved siden av FiN Stil. Men de føler at FiN Stil er mer forebyggende; FiN Stil er lettere enn Olweus å ha i bakhodet i hverdagen, mener de.

Lærerne fortalte om en dag med PPA der de hadde dramatisering – forskjellige typer lærere – autoritær, laissezfaire osv. Noen lærere spilte elev- eller lærer-roller, andre var publikum. Det ble mye latter og fungerte veldig fint. Dette mener de har hatt betydning for åpenheten i kollegiet. Det var også gode innlegg om forskjellen på ros og anerkjennelse. Dette skjedde før arbeidet med sjekklister i kollegiet. Koordinatorene kjørte så FiN Stil-kartlegging for alle. Det var tilfeldige grupper på tvers av trinn. Vi plukket ut noen punkter som mange hadde. (De hadde ikke brukt FiN Stil-prosedyre med melding av problem etc i forkant.)

Forsentkomning har vært et tema, både lærernes og elevenes, men det har de nå fått gjort noe med. Her er andre eksempler på tiltak som har vært satt i verk:

På 8. trinn er det en plan for alle klassene at de skal registrere antall rolige timer i løpet av en to uker periode. Så får de se på film, ha med kake el et eller annet sånt. .. På veggen har vi skjema for timen, læreren skriver OK eller stor minus. Elevene kan følge med, det er klart og tydelig for alle. Det trives de med, og passer på om læreren glemte å skrive. Av og til blir det diskusjoner om en skal sette ok eller ei; dette gjøre elevene veldig observante, mener lærerne.

9.trinn hadde problem med noen elever i fjor og snakket med koordinator. De gikk gjennom hele sjekklister og lagde plan for en 6-ukerperiode. Selv om lærerne syntes de strevde veldig med å få det ned til en eneste liten ting gå jobbe med, så de det veldig positivt å gjøre det. De hadde også koordinator inne som observatør i noen timer,

men var enige om at det ikke fungerte så veldig bra, fordi når det kommer inn en ny voksenperson, blir undervisn påvirket. Det var lite bråk når hun var der – ikke noe å registrere.

10. trinn hadde lignende erfaringer. Gruppas faglærer følte at hun lett ble utenfor fordi hun hadde så få timer i hver klasse, og dessuten lå spesialrommene langt unna de andre.

FiN Stil er også her blitt en fast del av den oppsatte fellestida. Skolen har to koordinatore, som gruppa opplever er lett tilgjengelige. Gruppa har mye å si om den positive betydningen de mener FiN Stil har hatt:

En fordel at FiN Stil setter fokus på helt alminnelige ting, fordi du setter fokus på det, ser du hvor viktig det er. Det handler om konkrete løsninger. Det er veldig bra sammen med Løft. (En spør: Har vi Løft?) FiN Stil er mer løsningsbasert, nå tar vi en ting og ser om det blir bedre, fokuserer på det positive. At vi som lærere må rose mer, lett å glemme det.

Det er en veldig stor gevinst at alle er på samme tankebane – ikke: «nei, nå skal jeg i klassen min fokusere på dét» – I stedet tar vi det på trinnet hvor vi vil sette fokus i en gitt periode. Før var d ikke satt av tid. Nå kan vi ta det mer på trinnnivå og ta tak i trinn som vi virkelig brenner for.

Opplever ikke at noen sitter på sin høye hest og ikke vil innrømme at de har noe atferdsproblem og ikke vil dele med andre. Det er ikke flaut å si at en har et problem. Veldig tydelig at det er så åpnet og trygt. Det er rom for å sukke på lærerværelset.

Lærerne gir altså uttrykk for at det er lettere både å ta opp problemer og å gjøre noe med dem. Elevene ser dessuten at lærerne har tydeligere grenser. Men gruppa er samstemt om, som en uttrykte det, at «den papirmessige biten av FiN Stil driver vi ikke så hardt med». «Vi må gjøre det i hodet – få en egen vri på det», finne ut hva som er viktig for **oss**.

Skole C

Intervjugruppa bestod av fem lærere fra 2. til og med 7. trinn.

På spørsmål om hvordan prosjektet kom i stand, var gruppa enig om at dette ble bestemt fra skoleledelsen. Det hadde ikke vært noen interne prosesser hvor en tilslutt bestemte seg for å bli med på prosjektet. Noe uklart om hva slags informasjon og/eller skolering som egentlig ble gitt. En del skepsis i utgangspunktet fordi det har vært mange prosjekter på skolen.

Lærerne føler imidlertid ikke at det er noen konkurranse mellom de prosjektene som går i dag. Dette gjelder ART og Olweus. Olweus er godt implementert og fungerer bra på skolen – med gode resultater.

Lærerne mener det har vært bra med skolering – koordinatorene har skolert kollegaene i tillegg til sentrale samlinger. Koordinator har «gått igjennom ulikt materiell». Har også brukt en del rollespill. Lærerne husker ikke riktig hva det har vært av skolering. Enighet om at den interne skoleringen har vært god og verdifull. Har blant annet øvd på å lage ulike planer og utvekslet erfaringer mellom gruppene. På oppfordring om å beskrive hvordan det arbeides med FiN Stil svarer lærerne at arbeidet er organisert ut fra faste møter. Hver elevgruppe/klasse skal ha gjennomført et FiN Stil prosjekt pr. semester. Forskjellige prosjekter for de ulike gruppene. Altså bestemmes dette ut fra behov. Ingen føringer for hva prosjektene kan omhandle. Basegruppene utgjøres av lærerne på trinnet, og dette utgjør også FiN Stil gruppene.

Hvert trinn har en fast koordinator som gruppene tar kontakt med og som hjelper gruppene i arbeidet. Hele gruppa finner i fellesskap ut hva de vil jobbe med på trinnet. Tar kontakt med koordinator. Lager en læringsmiljøplan sammen med koordinator. De bruker også sjekklister og atferdsregistrering. Alle i intervjugruppa har hatt en sak. Dette gjelder alle lærere på skolen. Observasjon brukes også systematisk. I begynnelsen av sakene er det litt tungt – det må settes av tid. Men erfaringene etter hvert er alltid at dette skulle vi tatt som FiN Stil sak tidligere. Erfaringene er veldig gode. Det har effekt. Fungerer både i forhold til enkeltelever og læringsmiljø i klassen, men det er også viktig for læreren – å bli bevisst på hva en sier og gjør. Viktig at dette også gjelder de voksne ungene er veldig opptatt av dette.

Lærerne understreker at prosjektet er helt avhengig av samarbeid med kollegaer. Dette fungerer bra. Ikke vært mye uenighet på gruppene, men det har vært noe ulikt hvordan det blir fulgt opp av den enkelte lærer. Ikke noe stort problem. Men skyldes vel at ulike lærere er forskjellige. Det er også enighet om at koordinatorene er veldig viktig, og at dette fungerer bra. PPA var med i starten, men denne personen er ikke i direkte kontakt med gruppene, bare med koordinator.

På spørsmål om hva prosjektet betyr for deg/dere/skolen i dag svarer lærerne at en blir mer bevisst på sin egen rolle. Det har en effekt. Du tror det er store problemer, og så opplever du at etter to dager med FiN Stil er problemet løst. FiN Stil har mye å si for læringsmiljøet ved skolen. For eksempel hvordan dagen starter. Dette har vært et prosjekt som preger skolen i stor grad. Lærerne mener de håndterer atferdsproblemer annerledes og har fått et redskap, men at dette i stor grad gjelder «gruppeatferd» – De store tunge sakene er der fremdeles.

Lærerne sier de ønsker å bruke mer tid på observasjon framover.

Skole D

Fem lærere spredt på de fleste trinn på denne barneskolen deltok.

Angående oppstarten, så var det to valg, og ledelsen valgte å gå for FiN Stil, ifølge gruppa. Noen nevner at de kunne ha tenkt seg å delta mer i avgjørelsen. De har fått mye informasjon, kanskje litt vel mye – «et gjennomsnittlig lærerhode er fullt opp av mye saker fra før», som én uttrykte det. De tror at mange var litt inspirert. Men både Kunnskapsløftet og andre prosjekter (tilpasset opplæring, løft, ART, Olweus, Det er mitt valg) krevde sitt svært mye, men dette ble allikevel ikke opplevd som noe problem. For eksempel er Olweus forebyggende og FiN Stil er når vi trenger hjelp til noe, mener en lærer.

Når det gjaldt skoleringsen, mente de at det fungerte best internt, på tilsvarende vis som de andre skolene. Noen uttalelser: «2–3 timer felles i kulturhuset fungerte ikke – det var bortkasta. Det sitter mye bedre når noen kommer og forteller om sine erfaringer enn når du har foredrag og slides og litt her og litt der.» Vet de nye her om FiN Stil? ER det andre i kommunen som bruker det?

Også her forteller lærerne om vellykkede belønningssystemer når vi spør om erfaringer med FiN Stil, for eksempel kjøleskapsmagneter som ble brukt som belønning for klassen på 4. trinn. I forkant av dette hadde de brukt sjekklista for å definere problemet. På 1. trinn hadde det vært mye uro. De fylte så i felleskap ut sjekklista i felleskap på teamet, sammen med koordinator. Lærerne brukte så bl.a. 'stille tegn' for å skape ro. Dette var de veldig fornøyd med. De hadde også flere oppfølgingsmøter. På 2. trinn var det spesielt garderobesituasjonen de tok for seg på lignende vis. En lærer spør om belønning er veldig sentralt i FiN Stil? Flere i gruppa forteller også om gode erfaringer med observatører inne i klassen, noe de gjerne ville ha hatt mer av.

Her synes både sjekkliste, atferdsregistringsskjema og læringsmiljøplan å være godt kjent. Men det var litt uklarhet om atferdsskjemaene de forskjellige hadde vært borti, var FiN Stil eller ikke.

På spørsmål om virkningen av Fint Stil på skolen, sier gruppedeltakerne at det neppe er en selvsagt ting i hverdagen, men noe du tar fram når du har et problem. Det er bare en håndfull lærere som har prøvd hele prosedyren. De mener at de viktigste gevinstene av FiN Stil er bevisstgjøring ('no blame' for eksempel) og tydeliggjøring (sjekklista). De opplever støtte fra kolleger når det oppstår et problem, en konkret hjelp i hverdagen der de velger ut noe å jobbe med. Viktig er også blikket på egen lærerrolle.: «Vi er jo ofte en del av problemet.»

Skole E

Ungdomstrinn. Tre lærere deltok, inkludert en tidligere FiN Stil-koordinator. Ang. oppstarten av prosjektet: Lærerne var frustrert over at vi ble kjørt i begge retninger (læringsstiler eller FiN Stil) før avgjørelsen ble tatt, men de husker ikke at de følte seg overkjørt. Når det var bestemt, fikk vi jo disse heftene, sa en lærer, og det ble kalt inn til noen fellesmøter på skolen, i likhet med de andre skolene. Koordinatorer ble valgt, først en og så en til, og så en vikar. En sier: Tror det er litt forvirring i kollegiet, for vi har jo FiN Stil, og vi har Olweus: Hvem har ansvar for hva, hvem drifter det ene og det andre, og når skal man bruke hva?

Skoleringen internt var grei, høres det ut til, men gruppa synes enige om at alle burde ha vært med på alt, også den eksterne skoleringen: *Alle* – både i dette og andre prosjekter – burde fysisk ha blitt brakt til felles kursing. Da ville det ha blitt opplevd som mer forpliktende for alle parter, og de ville ikke ha behøvd å spørre så mye; ledelsen er ikke tilgjengelig for personalet hele tida, de er mye på rådhuset, ifølge lærerne.

Når vi spør om erfaringer med FiN Stil, sier én at «på en måte trur jeg det er internalisert. .. en arbeidsmetode som vi ikke tenker over.» Sjekklisterne er brukt på trinnene, i samarbeid med koordinatorene. De har også god erfaring med observasjon. For eksempel på 9.trinn valgte de på bakgrunn av sjekklista ut fokuspunkter for positiv atferd. Eks.: Være stille i timen. Språkbruk. Ikke kallenavn, ikke kjælenavn, rekke opp handa osv. Et belønningssystem ble iverksatt: Elevene fikk en klinkekule pr. halvtime for gruppas atferd, og så kunne de få fri fredag, eller film, pizza eller lignende. Men det ble liksom bare belønning, sa en lærer, vi mista fokus. Lærerne nevnte også at de hadde betydelig mer lik oppfatning av sanksjoner enn av belønning.

Nå er det en koordinator på hvert trinn. Gruppa hadde synspunkter på trinninndelingen: Det hele foregår på trinnet. Det er egentlig litt for trinn-delt. Men de føler det som en svakhet at det er tre skoler i én skole som er såpass liten, ca 70 elever på trinnet, 20 lærere i alt. Vi har ikke egentlig noen felles arena, så det er noe vi må jobbe med, mente de.

På spørsmål om hva Fin Stil har ført til, sier de at de nok tenker litt annerledes om problematferd nå enn før. Det er en forskyvning av bevissthet om hva som kan gjøres, at de ikke bare kan forlange noe av elevene, men hvordan en sjøl kan endre på ting . De sier at de bruker veldig mye tid på enkelt-elever: Det er helt internalisert, hva kan vi gjøre for å lette situasjonen, f.eks. flytte en elev bak i klassen, for da slapp han å snu seg hele tida. Han hadde radaren på.. – sånne småting. Før ville vi ha satt han bak et skjerm Brett. Vi må innse at vi må endre praksis sjøl, sier lærerne. Men de skulle ønske at de hadde vært mer samkjørt og fått det mer under huden, bl.a. om lærerrollen. En ikke skal behøve å ha skyldfølelse på at en ikke er god nok.

Skole F

Intervjugruppa bestod av fem lærere som underviste spredt på alle trinn (barnetrinnet). På spørsmål om hvordan prosjektet kom i stand var gruppa enige om at skolen fikk valget mellom Læringsstiler og FiN Stil, og at ledelsen tok avgjørelsen om FiN Stil. Dette valget skjedde mellom to rektorer, men nåværende rektor ønsket prosjektet. Personalet var ikke med på denne prosessen, men personalet var positive. De var enige om at FiN Stil hørtes ut som et nyttig verktøy. Informasjonen var i utgangspunktet ok, selv om FiN Stil ble presentert litt annerledes enn det som har blitt praksis etter hvert. De bruker ikke modellen slik de trodde den skulle brukes – eller slik de mener den ble presentert i utgangspunktet.

Arbeidet med modellen følger en lik praksis for hele personalet: Møte ca. 1 gang i mnd. På disse møtene får personalet informasjon om hva de skal jobbe med i klassene sine. For eksempel har de jobbet en periode med språkbruk. Koordinatorene og rektor velger tema, men personalet har hatt et gruppearbeid og laget ei liste over aktuelle tema. Utgangspunktet har vært ordensreglementet for skolen. Lærerne kan formulere egne mål innenfor dette emne/tema. Det er utarbeidet en FiN Stil-plan for hele året. Her er temaene og tidsperiodene fastlagt.

Det påpekes fra enkelte i gruppa at FiN Stil ikke praktiseres slik det var forutsatt når prosjektet ble introdusert for lærerne, og at dette er et eksempel på hvordan praksis på skole F bryter med hvordan modellen er tenkt benyttet opprinnelig: Det praktiseres altså ikke slik at de som har et behov går til koordinator for å få hjelp – det er ikke den enkelte lærernes behov som er utgangspunktet for hvilke saker som tas opp. Dette fører til at noen hele tida jobber med saker som de ikke føler at det er noe problem med. Andre i intervjugruppa understreker at alle lærerne også har muligheten til å legge en lapp i hylla til koordinator med saker som de selv vil skal tas opp. Derfor er ikke dette noe problem. Det jobbes på ulike måter med denne modellen. Men det som er fellestema MÅ alle være med på uansett. På spørsmål om verktøyene i modellene anvendes – sjekklister, atferdsregistrering etc. svarer lærerne at skjemaene brukes, og at observasjon også har vært brukt flere ganger, og har gitt positive erfaringer.

Imidlertid er det ingen i intervjugruppa som kan si at de har gjennomført en sak fra A til Å . De har kun benyttet deler av modellen – men de kan fortelle om en sak i 1. klasse som er gjennomført «etter boka», og at dette fungerte veldig positivt. På direkte spørsmål er det ingen i denne gruppa som har gjennomført en sak sammen med koordinator. Altså bygger erfaringene i denne gruppa på erfaringer med fellessaker – saker som er bestemt fra ledelsen og gjennomført på hele skolen.

Det virker som om de suksesshistoriene noen lærere har hatt, har virket positivt i forhold til hvordan FiN Stil oppfattes på denne skolen. Noen framhever at FiN Stil er en type prosjekt som skaper en plattform for å diskutere viktige spørsmål og skape en felles forståelse på skolen/blant lærerne. Det foregår imidlertid ifølge dem ingen systematisk oppfølging og evaluering. Dette etterlyses.

På spørsmål om hva betyr prosjektet for deg/dere/skolen i dag, gis det noe ulike svar:

Som ny og uerfaren lærer har du noen å gå til. Det finnes et tilbud du kan benytte deg av; noen har faktisk avsatt tid til dette. Dette er veldig bra. Mange er blitt mer bevisst på egen rolle som lærer i forhold til klassemiljø. «Vi som lærere er mye av årsaken til hvordan klassemiljøet faktisk blir.» Vi har blitt mye flinkere til å være tidlig ute i forhold til klassemiljø og problematferd, sa de. Alle ansatte går f.eks. tidligere til time og er til stede når elevene kommer. Dette er en direkte følge av prosjektet.

3.6 Noen suksesshistorier

I det ovenstående er det framkommet mange eksempler på hva skolene har gjort som de syntes fungerte. I tillegg har noen av FiN Stil-koordinatorene trukket fram følgende som eksempler på suksesshistorier:

Én suksesshistorie ble knyttet til håndtering av uro ved oppstart av timen. «Vi fikk orden og ro i klassen ved hjelp av belønningssystemer. Før kunne det gå bort 10–15 minutter av timen for å få ro.» Hadde de ikke hatt FiN Stil-tenkningen – og hatt den *sammen* – ville de ikke ha oppnådd å få vekk uroen, mente koordinatoren på denne ungdomsskolen (skole E).

Koordinatorerne på en annen ungdomsskole (skole B) viste ikke til ett bestemt tiltak, men til prosessen i personalet når de ble spurt om en suksesshistorie: «Runden vi tok med sjekklista i hele personalet... vi begynte på våren og fortsatte på høsten. Hvert arbeidslag skulle gjøre noe og så melde tilbake til plenum etter 6 uker.» Dette ble fulgt godt opp av kollegene. Forsentkomming og glemming er områder som har fått mye oppmerksomhet. I tråd med FiN Stil-modellen skulle tre tiltak defineres for å gjøre noe med problemet. Denne prosedyren fungerer som opplæring av lærerne også, mente koordinatorene.

På en barneskole (skole D) trakk koordinator fram en suksesshistorie knyttet til et trinn. Historien er fra 1. trinn, der det var vansker med å få orden på gruppa, læreren følte hun ikke nådde fram til ungene, og det var mye uro ved aktivitetsskifte. Dette ble tatt opp med koordinator, og sjekkliste for klassen og lærerens egenvurdering ble fylt ut. På bakgrunn av dette ble det laget en læringsmiljøplan med tiltak både i klassen og tiltak for læreren i forhold til seg sjøl. Planen ble laget på trinnet i samarbeid med koordinator, se utdrag på neste side.

Prosjekt FiN STIL

Læringsmiljøplan

Dato:	Gruppe / SFO-base:	
Utfordring:	- Uro i overgangssituasjoner - Elewbasen	
Satsningsområder i læringsmiljøet – jf. sjekklista:		
33	Elevene er gruppert hensiktsmessig	
77	Å oppnå ro/stilhet/oppmerksomhet	
56	Støtte fra voksne brukes på besten	
Mål 1:	Ro i elevgruppen OK- 23/1-07	Evalueringsda 22/1-0
Mål 2:	Elevene får mer veiledning og hjelp + kartlegging OK 23/1	Evalueringsda 22/1-07
Tiltak 1:		
Pkt 33	Endre plassering i elewbasen OK 23/1	
Hvem:	Karin	Når: 1/12 - startet fra 22/11

Det er verdt å merke seg at ingen av historiene dreier seg om håndtering av enkeltelevers problemer. Prosjektets systemvinkling synes sånn sett å ha nådd fram.

3.7 Hva synes elevene? Elevundersøkelsen og Olweus-undersøkelsen

I vår evalueringsundersøkelse har vi ikke hatt rom for å hente inn erfaringer fra elevene direkte. En måte å få tak i elevenes stemme på, er å se på Elevundersøkelsen som alle skolene har deltatt i: Er det noe der som berører det som her skal evalueres? Vi var særlig interessert i sammenlignende data.

Hvis vi sammenlignet 2008-undersøkelsen med forrige i 2006, kunne vi på den måten spore en mulig effekt av FiN Stil? Vi definerte deler av områdene Trivsel, Motivasjon og Arbeidsmiljø i Elevundersøkelsen som særlig relevante. Elevenes trivsel og motivasjon er ikke direkte målområder i prosjekt FiN Stil, mens arbeidsmiljøspørsmålene er det. Rektorene ga velvillig adgang til sin skoles resultater.

Når det gjelder *Trivsel*, viser resultatene fra årets undersøkelse høy elevtrivsel generelt; alle skolene (unntatt skole F) har snitt over 4 (5 er max). Elevenes motivasjon for skolearbeidet varierer mye, fra 2,75 (Skole B) til over 3,70 (Skole C og Skole D). Skole Bs elever uttrykker i lavere grad enn de andre interesse for å lære på skolen. Det var bare fra én skole vi fikk opp resultater som ga grunnlag for sammenligning over tid (Skole E), og for denne skolen er det tydelig framgang fra 2006 til 2008 på spørsmålet om hvor godt elevene likte skolearbeidet. (NB Mange av spørsmålene i Elevundersøkelsen er endret fra 2006 til 2008, noe som vanskeliggjør sammenligningen).

En del av spørsmålene under *Arbeidsmiljø* i Elevundersøkelsen dreier seg direkte om felt som skolene har jobbet med i forbindelse med FiN Stil. Våre seks skoler ligger jevnt høyt. For Skole E der vi har sammenligningsgrunnlag fra to år tidligere, er det en klar forbedring fra 2006, særlig på følgende spørsmål: Kommer lærerne presis til timene? Kommer elevene for sent til timene? Forstyrrer du andre elever når de arbeider? Vi vil anta at en lignende utvikling ville en kunne ha funnet på de andre skolene også, om vi hadde hatt tallene fra to år tilbake. Men på spørsmålene om de andre elevene forstyrrer og bråker, ser det ut til at Skole E-elevene mener at dette har økt på.

Det framgår både av Elevundersøkelsen og av Olweus-undersøkelsen at *mobbing* er et relativt lite problem på skolene. Direkte sammenlignbare tall for mobbforekomst i Skedsmo med forekomsten på landsbasis har vi for 7. og 10. trinn i Elevundersøkelsen fra våren 2008: Mobbforekomsten på 7. trinn i Skedsmo ligger under 70% av landstallene, og på 10. trinn er det under 60 %. Også i henhold til Olweusundersøkelsen 2007 kommer Skedsmo godt ut sammenlignet med andre kommuner når det gjelder mobbforekomst³.

---

3 Informasjon om mobbforekomst gitt av konsulent Kåre Mæland i Skedsmo kommune 22.05.08.

4. KONKLUSJON

4.1 Er målene nådd? Resultatmål og effektmål.

La oss først se på resultatmålene:

1. Medlemmene av prosjektgruppene kjenner teorigrunnlaget for FiN Stil og har utviklet en felles plattform for arbeidet med prosjektet og programmet ved de 6 deltakerskolene.

Kommentar:

Dette målet er nådd av alle.

2. Prosjektet er kjent for alle ansatte ved prosjektskolene, teorigrunnlaget for FiN Stil er lest, drøftet i personalet og belyst med utgangspunkt i situasjoner fra egen hverdag.

Kommentar:

Både spørreundersøkelsen og intervjuene tyder på at mål 2 kan sies å være nådd, om enn i varierende grad. Dette belyses med følgende representative sitat fra lærerintervjuene: «På en måte trur jeg det er internalisert... En arbeidsmetode som vi ikke tenker over.» Mange i lærerintervjuene la vekt på den felles forståelsen, og at de nå turte mer å si fra om problemer, i visshet om at de ville få støtte. «Det lever jo i skoledagen, for det er mange som sier at ja, det er sånn FiN

Stil-tiltak, man skal være litt positiv.» Men det er ikke integrert i skolehverdagen i samme grad hos alle.

3. Prosjektets deltakere er kjent med programmet og tar i bruk FiN Stils kartleggings- og analyseverktøy i forhold til utfordringer som omhandler problematferd og læringsmiljø.

Kommentar:

Deltakerne er kjent med programmet og har tatt det i bruk. Alle på hver skole er kjent med FiN Stil, men ikke alle har tatt det i bruk, annet enn som en organisert øvelse. Verktøyene i FiN Stil er bare delvis implementert. Instrumentene (skjemaene) er gjennomgått på alle skoler. Sjekklista for læringsmiljø er godt kjent av alle, men atferdsregistreringsskjema og læringsmiljøplan er ikke i samme grad benyttet.

4. Strukturen i FiN Stil for utforming og oppfølging av læringsmiljøplan og individuell endringsplan er etablert på skolenivå og omfatter samarbeid og samhandling med elever, foreldre og aktuelle hjelpeinstanser.

Kommentar:

Strukturen i FiN Stil kan sies å være etablert på skolenivå, særlig gjennom koordinatorfunksjonen, men det er noen forbehold angående aktiv bruk av FiN Stils instrumenter, særlig av læringsmiljøplanen. FiN Stil har også kommet inn i den faste møtestrukturen på de fleste skoler. Én skole gjennomgår to ganger i året utarbeiding av en læringsmiljøplan i plenum, et instrument som aktivt brukes på skolen. Andre tar også FiN Stil regelmessig opp i plenum, noe som likevel ikke behøver være til hinder for at «det er veldig få som følger noe skjema, men det ligger litt sånn i bakhodet på de fleste.» «Så vi følger ikke skjema og rutiner så veldig slavisk, det er mer pragmatisk.»

Individuell endringsplan som er nevnt i resultatmål 4, er uaktuell for dette prosjektet, som begrenser seg til nivå 1 i FiN Stil (jf. pkt.1.1). Elevene er kjent med tiltakene i prosjektet, men forbinder neppe noe med begrepet «FiN Stil». En lærer sier: «(Reglene) er spikra – elevene veit det, vi veit det.» ... «De slipper å prøve grenser hele tida, får kanskje litt mer ro.»

5. Foreldrene kjenner arbeidsmåtene i FiN Stil og får god oppfølging i saker vedrørende eget barn.

Kommentar:

Foreldrene er gjennom FAU orientert om prosjektet, men på samme måte som elevene, er foreldrene kjent med *tiltakene* i prosjektet, mens mange neppe forbinder noe med betegnelsen «FiN Stil». Et unntak vil være der skolen har lagt ut stoff om FiN Stil godt synlig på sine hjemmesider.

Så langt resultatmålene. Et *effekt mål* er at «skolens handlingskompetanse i å forebygge og håndtere problematferd er styrket. Skolen utvikler og opprettholder positive læringsmiljøer i gruppene, og personalet deler erfaringer med hverandre.» Dette kan vi se tydelige tegn på, illustrert gjennom nedenstående representative utsagn fra lærerintervjuene:

«Vi har jo lett for å fokusere på enkelteleven som problemet, men det er jo utrolig hva vi kan gjøre for å forandre OSS litt. Også ta tak i det positive hos elever som gjøre mye kvalm, utrolig hvordan de vokser på dét. Du må på en måte ha jobba med deg sjøl; du blir så bevisstgjort når du fyller ut en av disse tingene.»

«Det er fokus på tiltak, konkrete løsninger. Veldig håndfast, veldig bra...»

«Veldig bra sammen med Løft, vi gidder ikke å diskutere rundt og rundt hvem som sa hva; vi finner løsninger.»

«FiN Stil er mer løsningsbasert, nå tar vi en ting og ser om det blir bedre. Fokuserer på det positive, at vi som lærere må rose mer, – fint å få fokus på det.»

«Et par år tilbake var gjennomgangstema: vi må være konsekvente, ting blir ikke tatt tak i. Hvis jeg tenker meg om nå, så er det ikke det å høre lenger.»

«Frustrerende å jobbe med så få regler (men underforstått: nødvendig), jeg ville gjerne ta tak i alt på en gang...»

PPA har også bygd opp sin kompetanse til å støtte skolene i forebygging og håndtering av problematferd, noe som kan bidra til en kontinuerlig vurdering av iverksatte tiltak, som er et annet av effektmålene.

Et effektmål gjelder elevene: De skal oppleve tydelig voksne, og de skal ha styrket sin sosiale kompetanse. Dette har vi bare indirekte mål på gjennom hva lærerne sier, og hva elevene har svart i Elevundersøkelsen. Flere av lærergruppene var inne på at elevene i større grad visste hva lærerne forventet. Elevundersøkelsen kan indikere at atferden på noen områder er forbedret, hvis vi skal ta den ene skolen som en pekepinn (Skole E).

4.2 Endring sammenlignet med en evaluering av LP-prosjektet

Skjema B i spørreundersøkelsen, «Miljøet i skolen», er også blitt brukt som del av en evaluering av LP-modellen (læringsmiljø og pedagogisk analyse) (Nordahl, 2005). 14 skoler som brukte LP-modellen ble kartlagt ved oppstart av prosjektet og etter ca 21 måneder. De ble også sammenlignet med kontrollskoler, men det skal vi la ligge her. Isteden skal vi se på gjennomsnittstall for skolene fra første til andre måling, T1 og T2, sammenlignet med Skedsmo-skolene (op.cit. s. 104).

Tabell 12: Endring i Skedsmo sammenlignet med en evaluering av lp-prosjektet

		T1	T2	Endring
Miljøet i skolen	14 lp-skoler (sumskåre)	2,67*	2,81*	+ 0,14
Miljøet i skolen	6 Skedsmo-skoler (sumskåre)	2,78	3,00	+ 0,22

*Tallene er snudd fordi skalaen gikk fra 1=passer meget bra til 4= passer ikke så bra, motsatt Skedsmos undersøkelse.

Som vi ser, er det i begge tilfellene en økning fra første til andre måling, men i Skedsmos tilfelle klart størst. I begge tilfelle har det vært en utviklings-satsning i skolene som ikke har dreid seg direkte om det som instrumentet «Miljøet i skolen» måler. Det er interessant å observere at en positiv endring

generelt i miljøet i skolen lar seg registrere. Kausalforklaringer kan sjelden gis, men det er ikke urimelig å anta at effekten av satsningen (på FiN Stil i Skedsmo, på lp-modellen i de andre skolene) har gitt slike ringvirkninger.

4.3 Suksesskriterier

Alt i alt må en si at det er relativt god måloppnåelse i prosjektet. Hvis vi skal forsøke oss på å peke ut noen suksesskriterier, kan det være følgende:

A) RAMMER

1. Prosjektets varighet er tre år

Prosjektet har vart i tre år – ikke to eller ett. All erfaring og forskning viser at tida det tar å implementere noe nytt, er minst to år. *Institusjonaliseringen* av det nye – etter at det er implementert – tar for øvrig ifølge Fullan (2005) tre til fem år!

2. Ressurser er øremerket

Skolene fikk egne ressurser til koordinator to år i prosjektperioden. Dette har sikret at ansvar og kompetanse er blitt plassert.

3. God oppfølging fra kommunalt nivå

En plan ble satt opp og fulgt, riktignok med en viss tidsforskyvning. Kommunikasjonen mellom skole- og kommunenivå har vært god, men kommunale krav og tilskyndelser kan kanskje til tider ha blitt opplevd som i overkant krevende fra skolene.

Når det gjelder skolering i FiN Stil, hadde man i utgangspunktet ønsket seg mer bidrag fra Lillegården enn det var mulig å få. Dette har antakelig ikke bare vært en ulempe, idet det har virket mobiliserende både på kommune- og skolenivå og bidratt til en stor grad av eierskapsfølelse.

I starten av prosjektet var det en felles styringsgruppe for læringsstilprosjektet og FiN Stilprosjektet. At ledelsen av FiN Stil ble skilt ut som egen gruppe, har antakelig også vært en fordel for framdrift og oversikt i prosjektet.

4. Godt grunnlag fra før på flere av skolene

Noen av skolene hadde arbeidet med utviklingsprosjekter innen tilstøtende felter tidligere og hadde sånn sett en god beredskap for prosjektet.

B) GJENNOMFØRING

1. Skolering av koordinatorene og lærere har vært systematisk og gitt resultater

Koordinatorerne synes godt fornøyd med skoleringen. Lærerne er mest fornøyd med den interne skoleringen og de løpende dryppene. Uttalelse fra lærerintervjuene kan illustrere dette:

«Fire sånne sekvenser på fellestida med info fra våre koordinatorene. Hadde vi besøk utenfra også kanskje? ... Vi har bare internt gått igjennom boka. Sett på skjemaene, flere sånne små drypp, store drypp, kanskje vi kan kalle det. ... Nok til å komme i gang – Jevnt over tid, så det har ikke føltes som det ble noe ekstra. ...God dosering»

2. Et støttesystem på skolen (koordinatorene) som har fungert godt for de fleste

3. Et eierforhold til FiN Stil er etablert

Det har variert litt på skolene, men i hovedsak lyktes godt. Erfaringer med oppstartfasen har betydning her. Det har vært relativt lite opplevd konkurranse i forhold til andre prosjekter, selv om både håndtering av Olweus-programmet og særlig den samtidige innføringen av Kunnskapsløftet har bydd på utfordringer. Men litt overveldende har det nok kunnet virke, som en nyansatt lærer bemerket:

«Jeg kom fra rett fra høgskolen i 2004, så ble jeg kjørt på 'Det er mitt-valg'-kurs. Så kom Olweus, og så er det FiN Stil da. 'Det er mitt valg' i småskolen, har jeg inntrykk av, og så går vi over til Olweus for de eldre. Men det er disse heftene også, gule, blå.. ja, m m, ...»

4.4 utfordringer

- **Det teoretiske grunnlaget i FiN Stil**

Bare én person i lærerintervjuene viste til 'no blame', ingen til 'can do' – sentrale uttrykk i teorigrunnlaget. For nesten alle lærergruppene som ble intervjuet, sto belønningssystemer sentralt. Noen lurte på om belønning var veldig viktig i FiN Stil. En annen fortalte: «Belønningssystem, – de fikk en kule (klinkekule) pr. time for gruppa.... Men vi mista liksom fokuset, det ble bare belønning. ... Belønning var å få fri fredag, film, pizza.. ..Hvis det går over for lang tid, mister vi fokus.» «Vi manglet felles forståelse av når belønning skulle gis.» Diskusjon om hvilken plass belønning skulle ha, var også et tema i evaluering av pilotprosjektet i FiN Stil (Bern og Nordahl, 2007).

- **Strukturen i FiN Stil**

FiN Stil-modellen tar mer utgangspunkt i enkeltlærer enn i team. Dette passer ikke så godt i det norske systemet, der etter hvert svært mye er team- eller trinnbasert. Dette var også en erfaring i pilotprosjektet (Bern og Nordahl op.cit.). Skolene i Skedsmo tilpasset stort sett FiN Stil godt til denne strukturen, selv om den kollektive orienteringen også har noen ulemper ved at ikke alt føles like relevant for alle alltid. FiN Stil-arbeidsgangen er kanskje også mindre tilpasset ungdomstrinnet enn barnetrinnet, jf. ungdomsskolens faglærersystem, der enkelte lærere kan ha svært få timer i hver elevgruppe.

- **Bruk av FiN Stil-instrumentene**

Hvor går grensen mellom på den ene siden lojalitet overfor prosjektets særtrekk, for eksempel de utarbeidede instrumentene – og på den andre siden behovet for lokal tilpasning på den enkelte skole? Dette er spørsmål som klart er aktualisert gjennom våre data. Det var stor variasjon skolene imellom på dette punkt, og det er grunn til å spørre seg om friheten i forhold til bruken av instrumentene i enkelte kretser var så stor at det kan vurderes om merkelappen FiN Stil er berettiget.

- **Balanse mellom 'bottom up' og 'top down'**

Prosjektet har vært styrt med en fast hånd fra kommunalt nivå, men også med bred involvering. Balansen mellom 'top down' og 'bottom up' er en kjent utfordring i alle utviklingsprosjekter. Har involveringen vært bred nok? En lærergruppe mente nei: «Det burde ikke være ikke sånn at bare én skolerer, heller satt alle inn i buss slik at de fikk samme skolering. Det gjelder dette prosjektet, og det gjelder andre. Det betyr også at det oppleves mer forpliktende for ledelse og kollegiet. Jeg synes ikke det fungerer så godt som når vi har tatt et felles tak i bønn og starta derfra.» (lærer)

- **Hvordan få endring til å vare?**

Ertesvåg m.fl. (2005) har fulgt skoler med atferdsprogrammet Respekt (tidligere Connect) gjennom mer enn tre år. Skoler som lyktes i videreføring av programmet:

- Jobbet planmessig fra starten
- Innlemmet nye medarbeidere etter hvert
- Hadde et kontinuerlig utviklingsperspektiv
- Hadde støtte på kommunalt nivå

I de (to–tre) første årene av prosjektet anser vi disse kriteriene for langt på vei å være oppfylt for våre deltakerskoler i Skedsmo. Utfordringen blir å videreføre den gode utviklingen, blant annet gjennom etablering av vedlikeholdsrutiner (Nordahl m.fl., 2006). For Skedsmo kan dette for eksempel bestå i å sikre arenaer på skolene og i kommunen der FiN Stil jevnlig blir tatt opp, og der skolering av nye medarbeidere inngår. I dette kan også PPA's rolle defineres inn i faste former. En måte å opprettholde engasjementet på kan blant annet være å etablere nettverk mellom skolene som bruker FiN Stil.

LITTERATUR

- Bern, K. og Nordahl, T. (2007). *Evaluering av «FiN Stil»*. (Høgskolen i Hedmark Rapport nr. 3, 2007). Elverum: Høgskolen i Hedmark.
- Ertresvåg, S.K. (2005). *Implementering av ConnectOSLO-pilot*. En studie av implementeringsprosessar i personalet ved skulane i pilotprosjektet. Skole Banger: Senter for atferdsforskning, Universitetet i Skole Banger.
- FiN Stil på nett:
<http://finstil.wordpress.com/> og <http://www.eldhusetfagforum.no/finstil>
- Fullan, M. (2005). *Leadership & sustainability*. Thousand Oaks,Canada: Corwin Press.
- Nordahl, T. (2005). *Læringsmiljø og pedagogisk analyse. En beskrivelse og evaluering av LP-modellen*. (NOVA rapport 19). Oslo.
- Nordahl, T., Gravrok, Ø., Knudsmoen, H., Larsen, T.M.B. og Rørnes, K. (red.) (2006). *Forebyggende innsatser i skolen*. Rapport fra en forskergruppe oppnevnt av Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet om problematferd, rusforebyggende arbeid, læreren som leder og implementeringsstrategier. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Skedsmo kommune (2005). Prosjektdirektiv. FiN Stil. Internt notat, Skedsmo 05.11.2005.

Statped (2004). *Håndbok for FiN Stil* v/ Hanne Jahnsen, Svein Nergaard, Henning Plischewski og Arne Østli. Statped skriftserie nr 34.

Sunnevåg, A.K. (2008). FiN Stil – en analyse av resultatene fra kartleggingsundersøkelsene i 2006 T1 og 2008 T2. Høgskolen i Hedmark, internt notat.

Vedlegg Spørreskjemaet

Evaluering Skedsmo

Prosjekt FiN Stil

Kartlegging av læringsmiljø – spørreundersøkelse

Kryss av:

Jeg arbeider som

Lærer

Leder

Ansatt i SFO

Assistent

Ansatt i PPA

Annet

Hvilken skole jobber du på?

Skriv kode for skole

Kryss av for hvilket klassetrinn du arbeider mest på:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

Dette spørreskjemaet har to deler, del A Skolens policy og del B Miljøet i skolen. De inneholder utsagn du skal ta stilling til. **Du skal markere det svaralternativet du synes passer best for din skole.**

Enkelte utsagn vil ikke passe for alle, for eksempel passer følgende bare for lærere: «For det meste synes jeg det er svært tilfredsstillende å være lærer på denne skolen». Slike utsagn kan du hoppe over hvis de ikke passer din situasjon.

Del A. Skolens policy

(helt enig= 5, helt uenig = 1)

Regler og konsekvenser		☺		☹		☹
1.	En atferdspolicy finnes og anvendes på skolen.	5	4	3	2	1
2.	Kollegiet har klar forståelse av atferdspolicyen.					
3.	Skolens atferdspolicy følges av vikarer og annen ekstrahjelp.					
4.	Regler formidles ofte og effektivt til elever, kollegiet og foreldre					
5.	Kollegiet har en klar oppfatning av hva som er mulige belønninger til elevene.					
6.	Kollegiet har en klar oppfatning av hva som er mulige belønninger til elevene.					
7.	Kollegiet kjenner til mange teknikker som kan brukes i forhold til problematferd.					
8.	Elevene kjenner begrunnelsene for reglene i klasserommet og på skolen.					
9.	Problematferd håndteres effektivt etter prinsippet om like muligheter for alle.					
Støtte for kollegiet		☺		☹		☹
10.	Det er et kollektivt ansvar for håndtering av problematferd på vår skole.	5	4	3	2	1
11.	Kollegiet er trygge nok til å si ifra når de har vansker i undervisningen.					
12.	Kollegiet har klare måter å få hjelp på.					
13.	Kollegiet får god veiledning i konfliktbehandling.					
14.	Problematferd registreres fortløpende.					
15.	Kollegiet er enige om hva som er akseptabel atferd.					
16.	Skoleledelsen er en god støtte for lærere som kommer i konflikt med foreldre og foresatte.					
17.	Skoleledelsen er en god støtte for lærere som får problemer med en klasse eller enkeltelever.					
18.	Rollene til ansatte med ulike funksjoner er klart definert.					
19.	I denne skolen støtter og hjelper lærerne hverandre for å forstå og løse problemer i klassen eller med elever som forstyrrer undervisningen.					
20.	PPT/veiledningstjeneste brukes systematisk.					

Foreldre og FAU		☺		☺		☺
21.	Foreldre og foresatte blir involvert for å løse vanskene på en positiv måte.	5	4	3	2	1
22.	Foreldre og foresatte får jevnlig melding om elevenes gode atferd.					
23.	FAU er kjent med skolens policy.					
24.	FAU er tilstrekkelig involvert i saker vedrørende atferd.					

Del B. Miljøet i skolen

Kryss av på skjemaet for det du synes passer for deg og din skole.

	Utsagn	Passer ikke så bra	Passer nokså bra	Passer bra	Passer meget bra
1.	De fleste lærerne ved denne skolen har stor tillitt til seg selv som pedagoger.	☐	☐	☐	☐
2.	De fleste lærerne ved denne skolen har tillit til at de klarer å opprettholde ro og orden i klasserommet.	☐	☐	☐	☐
3.	Det store flertallet av lærere på denne skolen er entusiastiske og engasjerte i sitt arbeid.	☐	☐	☐	☐
4.	For det meste synes jeg det er svært tilfredsstillende å være lærer på denne skolen.	☐	☐	☐	☐
5.	I denne skolen utvikler jeg meg som lærer.	☐	☐	☐	☐
6.	I denne skolen samarbeider vi lærere i stor grad om innhold og metoder i undervisningen.	☐	☐	☐	☐
7.	I denne skolen støtter og hjelper lærerne hverandre for å forstå og løse problemer i klassa eller med elever som forstyrrer undervisningen.	☐	☐	☐	☐
8.	Det er vanlig at lærere som har den samme klassa planlegger undervisningen i fellesskap.	☐	☐	☐	☐
9.	Lærerne er enige om hva som er uakseptabel elevatferd.	☐	☐	☐	☐
10.	Den enkelte lærer må i sin egen undervisning ta hensyn til andre læreres undervisning.	☐	☐	☐	☐
11.	På denne skolen er det et gjensidig forpliktende samarbeid mellom lærerne om de fleste forhold som vedrører undervisningen.	☐	☐	☐	☐
12.	Det fysiske miljøet i denne skolen er pent og ordentlig og vedlikeholdet ved skolen er godt.	☐	☐	☐	☐

13.	Når noe går i stykker eller blir ødelagt på denne skolen repareres det med en gang.	☐	☐	☐	☐
14.	I denne skolen har lærerne et felles forpliktende ansvar i forhold til alle elever i skolen.	☐	☐	☐	☐
15.	I denne skolen tar lærerne også ansvar for de elevene som de selv ikke underviser.	☐	☐	☐	☐
16.	Skolehverdagen er ikke travlere enn at lærerne har tid til å snakke med elevene om andre ting enn undervisningen.	☐	☐	☐	☐
17.	Vår skole og undervisningen er i stor grad tilpasset de ulike elevenes evner og forutsetninger.	☐	☐	☐	☐
18.	Det hender ofte at elevene vil diskutere og snakke med lærerne om interesser de har og ting som opptar dem utenfor skolen.	☐	☐	☐	☐